

Tělocvičná jednota Sokol Liberec I.

Nazdar!

Sokolské souzvuky

č. 8 – 9 - srpen – září 2019

Ročník 9.

*„Lidé půjdou za tím, kdo před ně klade sebenáročnější úkoly,
jestliže věří, že on sám nese své břímě srdnatě a že má na
mysli jejich bezpečnost a zdar podniku!“*

(Derek Wilson – „Pirátova plavba kolem světa“)

„Prvním ochráncem věrnosti má být vlastní svědomí!“

(Bohumil Říha – „Čekání na krále“)

Obsah:

Úvodní slovo – Chvála všedního dne

Metodika

„Tříčtvrteční“ hrátky

Zpestření hodin zdravotní tělesné výchovy

Podzimní říkadla

Nejenom pohybem živ je sokol...

At' hodí kamenem...

„Zvoní, zvoní zrady zvon, zrady zvon..“

Kaleidoskop – srpen - 4. srpna 1306 – Olomouc

Národní katastrofa – požár ND

Nikola Šuhaj loupežník

Petřínská rozhledna

Jeden z velkých – Jan Neruda

Alois Jirásek a historický román

září – Julius Johannes Lodovicus von Payer

Nezapomenutelná data

Josef Scheiner - pokračovatel v díle

Svatý Václav – patron země české

Národní parky a ChKO

Třeboňsko

Zprávy z žup a jednot

XVI. světová gymnestráda očima lomnických sokolů

Vynikající úspěchy Markéty Prušenovské v judu

Důležité zprávy do žup a jednot

8. říjen – pamětní den sokolstva

Kameny zmizelých – stolpersteine

Večery sokolských světů

Závěrečné slovo – O zapomínání

Úvodní slovo

Chvála všedního dne

Všichni čtenáři mi asi dají za pravdu, když teď budu konstatovat, že běžné kalendářní, případně školní, roky nejsou stejně dlouhé. Pro dítě je rok nepředstavitelně dlouhá doba, s pokračujícím dospíváním a stárnutím se nějak zkracuje. Končí prázdniny a než se stačíme vzpamatovat, je tu vánoční shon a Nový rok. Pak se zdá, že nastane období jakéhosi klidu, ale jakmile se sníh a led mění ve vodu a první rostlinky začínají ještě nesměle vystrkovat své lístky, je tu jaro a s ním celá řada nových zájmů i povinností, čas se přímo řítí a najednou jdou svátečně oblečené děti do školy pro vysvědčení a nastává netrpělivě očekávaný čas školních prázdnin a dovolených.

Přiznám se, že pro mne jako celoživotní kantorku, jsou určující školní roky – těmi se vždy řídila míra povinností, práce, ale i odpočinku a zábavy. Týdny se řadí v měsíce – a každý z nich má pět pracovních dní – ty zbylé dva jsou určeny k odpočinku. Právě ony dva nám poskytují čas, který potřebujeme pro své zájmy a mimopracovní aktivity.

Tyhle řádky budou číst především sokolští cvičitelé, případně trenéři, kteří si často – a právem – stěžují na nedostatek času, který by chtěli – a měli – věnovat sokolské práci. Všichni to dobře známe – srazy cvičitelů, příprava na závody, soutěže, výlety a vycházky, nácviky a schůze. Nevím, jestli si všichni dobře uvědomujeme zodpovědnost, kterou jsme na sebe jako cvičitelé a činovníci vzali! Máme - li svou práci dělat dobře, potřebujeme něco víc než pouze technickou, teoretickou i praktickou zdatnost. Jaký je cvičitel, taková je i skupina jeho svěřenců – nejlépe je to pozorovatelné u žákovských složek, kde je přítomnost na sokolských akcích důležitým výchovným činitelem. Že to klade na cvičitele značné požadavky, není snad potřeba zdůrazňovat. Teď, v době prázdnin a dovolených bychom o tom asi měli víc přemýšlet a hledat nové cesty k myslím a srdcím svých svěřenců. Způsob chování cvičitele, oblečení, atmosféra ve cvičení nebo i jiné společné činnosti, slovní projev, osobní styk s cvičenci a mezi cvičenci – to jsou ty největší úkoly, které musí každý z nás řešit – bez toho to nejde a nepůjde.

Nemohu se vyhnout konstatování, že dnešní chaotický způsob života, honba za penězi a kariérou, staví dobrého sokolského cvičitele do pozice „idealisty“, kterým se svět má snahu vysmívat a považovat je tak trochu za bláznů. Možná, že je to částečně i pravda – nezbývá nám dost času na odpočinek, rodinu, ostatní zájmy. Buďte však ubezpečeni, že při tom všem dostáváme stejně tolik, jako jsme rozdali – přátelství, vzájemnou důvěru, společné radosti. Pusťte z hlavy zprávy v televizi, používejte vlastní rozum a „odmocňujte“ veřejné mínění. Posuzujme lidi podle jejich činů a ne podle slov a často trapného křiku. I když nemůžeme změnit svět, můžeme se o to alespoň pokoušet.

Je čas předat slovo povolanějšímu, Karlu Čapkovi!

„Je tady tolik drobné a užitečné práce, někdo ji musí vzít do rukou, někdo, kdo to myslí dobře. To by bylo, k čertu, aby naši lidé nedostali rozum a nepřestali na sebe strkat psí hlavy. Mužům (a ženám) tyhle nečnosti nesluší a my si je nemůžeme dovolit. Malý národ se uhájí hlavně rozumem a mravní silou!“

Nezdá se vám, že právě tady se před námi otvírá obrovské pole působnosti?

Jarina Žitná, Sokol Liberec I.

Metodika

„Tříčtvrteční“ hrátky

V současné době ze všech tělocvičen, kde cvičí ženy, linou zvuky hudby. Bývá to hudba nejrůznějšího charakteru, především hudba moderní, různé formy klasiky, často country hudba - záleží na výběru cvičitelky a hlavně na požadavcích cvičící skupiny žen a na pohybovém obsahu hodiny. Když tak o tom přemýšlím, naprosto převládají melodie ve 4/4 (případně 2/4) taktu.

Zařazení valčíků, mazurek a dalších forem v taktu tříčtvrtečním, znamená vždy určité zpestření stávajícího stereotypu, oživení a většinou i dobrou pohodu. Mohlo a mělo by to platit i pro dnešní nejmladší generaci, která se s tímto rytmem na tanečních podiích setkává pouze výjimečně.

Tříčtvrteční takt totiž vyvolává pocit uvolnění, radostného veselí a pohody. Bylo by škoda toho nevyužít.

Základní kroky tanečního pohybu v tříčtvrtečním taktu:

- *valčík* – počítáme na tři stejně dlouhé doby (raz - dva – tři), při čemž důraz je na první dobu, první krok je dlouhý s malým pohupem, druhé dva kratší a ve výponu. Pochází z alpských zemí (vznik r. 1787)
- *sousedská* – v podstatě stejná, ale většinou pomalejší a někdy mírně natřásaná
- *mazurka* – původně polský lidový kolový tanec. První doba bývá rytmicky členitější, je na ni výrazný akcent, druhé dvě doby bývají jednodušší a jsou stejně dlouhé
- *polonéza* – opět pochází z Polska, je odvozena od „chození“ a původně to byl vznešený, šlechtický tanec. Ve většině případů v první době malý náskok na L (P) – přednožit P (L) dolů poníž a následují dva další kroky ve vysokém výponu (pohyb vpřed – z místa!)

Kteroukoliv zvolenou hudbu je možno použít při běžném cvičení ve všech částech hodiny.

Valčík

- valčíkové kroky vpřed, vzad, stranou
- přidat obrátku vpravo, vlevo
- přidat doprovodný pohyb paží
- pohyb ve vázaných řadách nebo kruhu
- klasický valčík ve dvojicích (po kruhu)

Sousedská

- je obdobou valčíku, používá se hodně v lidových tancích. V podstatě má stejné rytmické členění jako valčík, stejné kroky, ale je volnější, pomalejší, pohodová.

Mazurka

- 1 – 2 výkrok pravou vpravo (mírný pohup), 3 – přísun levou – opakovaně, totéž opačně (změna směru)
- 1 – 3 tři běhové skoky mírně vpřed zevnitř (P, L, P) – totéž opačně
- 1 - skok na pravou mírně vpřed zevnitř, 2 – 3 dva poskoky na pravé, totéž opačně
- 1 - skok na pravou mírně vpřed zevnitř, 2 - přinožit levou a poskok na levé, přednožit poníž pravou, 3 – poskok na levé a pokrčit pravou – opakovaně variace – místo pokrčení ve třetí době skok na pravou a pokračovat opačně (v protisměru)

Polonéza

- 1 – výrazný dlouhý krok pravou vpřed, 2 – 3 dva kroky ve vysokém výponu (L. P)
- 1 - náskok na pravou, přednožit poníž levou, 2 – 3 dva kroky ve vysokém výponu (P. L) – totéž opačně

Jednotlivé kroky je možno provádět jedním směrem (např. v kruhu), nebo střídat směry. Kombinace také nedělají potíže, valčíkovým krokem je velmi snadné měnit směr i postavení cvičenek.

Např. – Cvičení v kruhu, dvojice čelem k sobě bokem na střed – průplet

- Variace – čtyřmi valčíkovými kroky vystřídat 4 cvičenky (P, L, P, L) – dalšími čtyřmi valčíkovými kroky dvojice opíše celý kruh (uchopit za pravou) a pokračovat ve směru po kruhu
- - čtyřmi valčíkovými kroky vystřídat 4 cvičenky (P, L, P, L),
1 – 6 přísunný krok pravou stranou a výkrok pravou stranou – velkými čelnými kruhy a oblouky paže vpravo vzhůru – mírný náklon vpravo – trup a hlava sleduje pohyb paží
1 – 6 totéž opačně (dvojice se vrátily k sobě)
Pokračovat v průpletu po kruhu! Stejný směr!

Cvičení ve dvojicích – cvičenky bokem k sobě, držení křížem za tělem

- - dva mazurkové kroky, každá cvičenka začíná vnější nohou – pustit z držení a dvěma valčíkovými kroky celý obrat (začínají vnější nohy, obrat se provádí od sebe) – totéž v protisměru

Polonéza – dvojice seřazeny v útvaru, rejevý pohyb v útvaru po sále

Veselé zakončení hodiny – valčík ve dvojicích volně po sále. Na povel se spojují dvojice ve čtveřice, osmice a opět rozpojují. Samostatná improvizace, nejlépe končit ve společném vázaném kruhu!

Kombinací je možno vymyslet nepřeberné množství, je ovšem třeba dodržovat nejen tříčtvrteční rytmus, ale i vzpřímené, vznosné držení těla. Hlavně polonéza je už svým původem tanec vznešený, vyjadřující určitou noblesu, pozor na to!

Vzrušení a dobrou pohodu na sále přeje

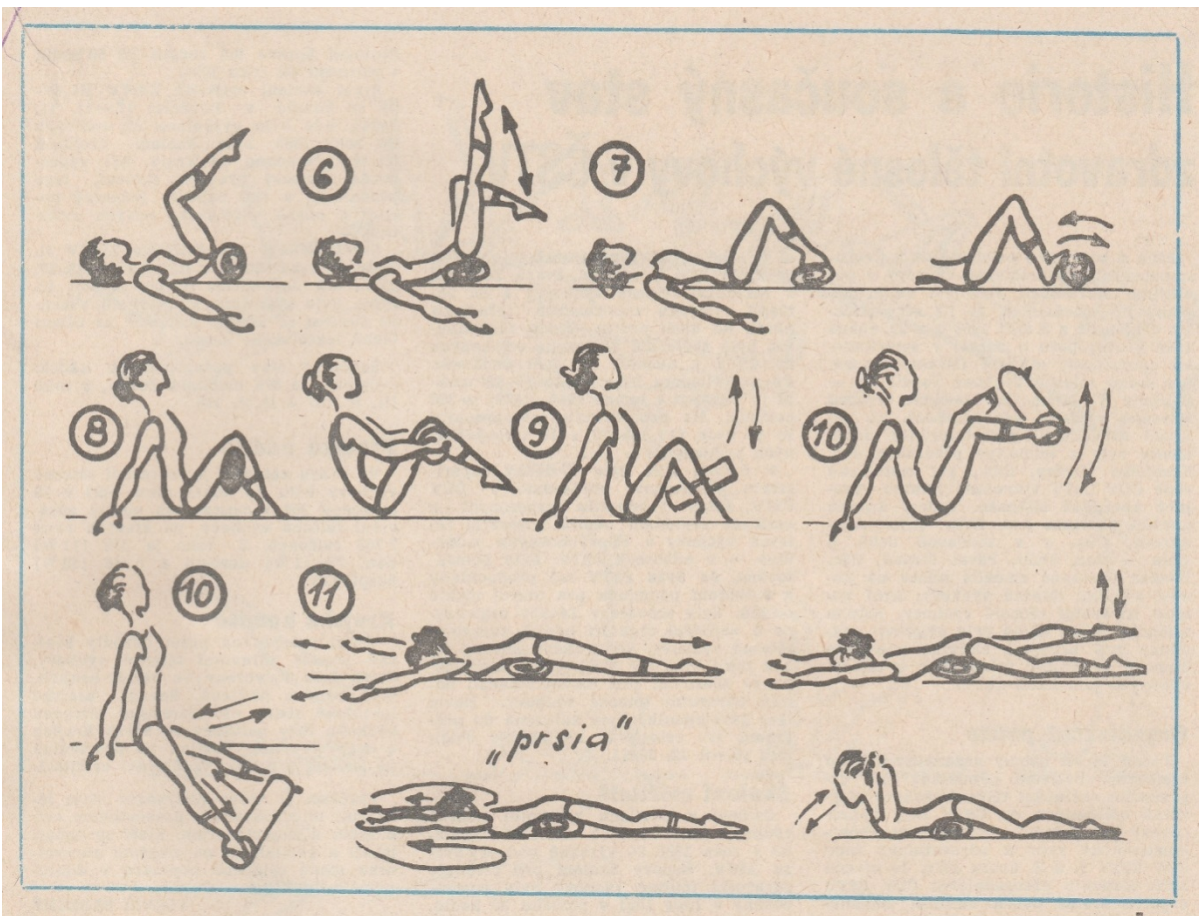
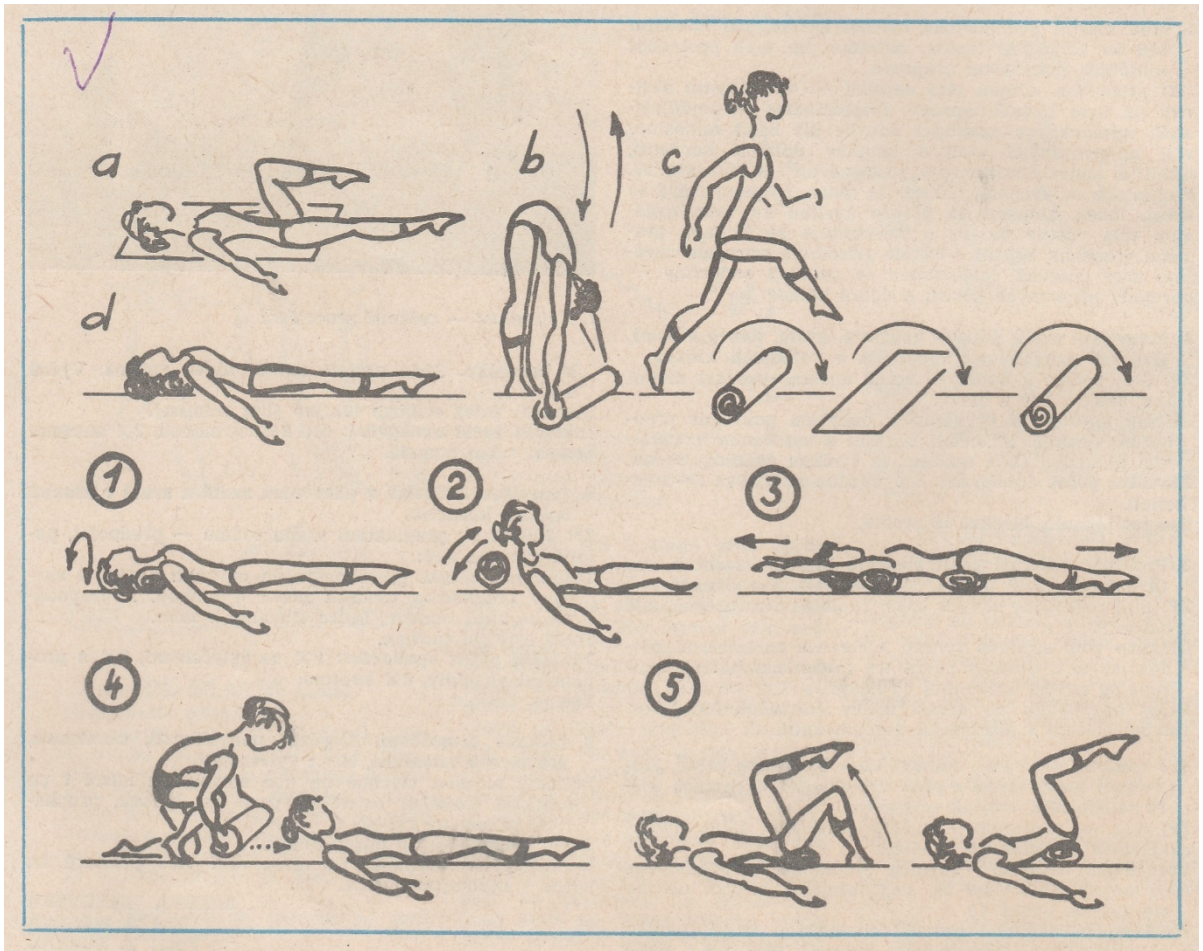
Jarina Žitná

Zpestření hodin zdravotní tělesné výchovy

Asi každého napadne, že poměrně snadné (a pro cvičence zajímavé) je použití náčiní. Dnes si vybereme běžně dostupné a často používané podložky (karimatky), případně i tzv. „aqua žížaly“ (používaná běžně při výuce plavání), tedy polohovací válec. Naprosto běžné je použití pěnové podložky, která slouží jako vhodná izolace při cvičení v nízké poloze (leh, sed) při běžném cvičení, případně je možno využít je i k vytýčení trasy a přeskokování, případně zařazení i jednoduchých gymnastických prvků. Méně běžné je použití karimatky sbalené do válce a svázané, aby držely tvar. Tady je jejich použití shodné a s použitím polohovacích válců.

- 1) Karimatka jako podložka
  - přeskoky během, obíhání, změny směru
  - všechny cviky v nízké poloze (posilování svalů břišních i zádočných, pohyblivost páteře, cvičení vyrovnávací) (obr. a, b, c, d)
- 2) Karimatka svinutá do válce, případně polohovací válec
  - a) leh, válec pod hlavou –
    - vytahování krku a hlavy do dálky (pozor! Páteř stále přitlačena k podložce)
    - záklon hlavy překlopením přes válec
    - otáčení hlavy vpravo, vlevo, předklon a záklon hlavy (obr. 1, 2,3)
  - b) leh, válec pod lopatky - upažit
    - pootočit hrudník vpravo (vlevo) – upažit vpravo
    - přidat postupný předklon hlavy a hrudníku (tah!) a zvolna otočit trup zpět položit trup na podložku – upažit (obr. 2)
- 3) Karimatka pod pánví
  - a) - leh - upažit poníž, dlaně k zemi
    - střídatě skrčit přednožmo levou, přednožit levou (napnout), skrčit přednožmo levou a přinožit– možno přidat i pohyb v kotníku (krčit a napínat špičku a chodidlo) totéž pravou, totéž oběma (obr. 5, 6)
  - b) - leh – přednožit
    - střídatě spustit na podložku, levou, pravou, přednožit levou, pravou pravou (odkrvení dolních končetin!) (obr. 7)
- 4) Karimatka pod chodidly
  - a) - leh skrčmo, válec pod chodidly
    - posouvat válec vpřed a vzad pohybem chodidel
    - ohýbat a napínat v kotníku
    - kroužit v kotníku
- 5) Karimatka mezi holeně (obr. 8, 9, 10))
  - a) - vzpor sedmo vzadu skrčmo, válec pod kolena rovně
    - skrčit přednožmo – uchopit válec na obou koncích – výdrž (posílení stehen, kolenního kloubu a břišních svalů)
  - b) - vzpor sedmo vzadu skrčmo – karimatka sevřena mezi svaly podkolení
    - přednožit a zpět skrčit přednožmo (válec stále v držení nohama)
  - c) - vzpor vzadu sedmo roznožný – válec mezi kotníky
    - skrčit přednožmo a sunem přednožit vpravo nebo vlevo a zpět
- 6) Karimatka pod břicho (obr. 11)
  - a) - leh vpředu – vzpažit zevnitř
    - vytahovat do dálky paže i nohy – střídatě pravou levou, souhlasně na jedné straně

- střídavě zanožovat levou, pravou
- nápodoba plavání – prsa
- ruce v týl – hrudní záklon a záklon hlavy

7) Cvičení s dopomocí druhého cvičence (obr. 4)

Cvičenec A – leh – upažit poníž

Cvičenec B – dřep za hlavou ležícího cvičence – karimatka před tělem

Karimatku (válec) zvolna podsunovat pod tělem ležícího cvičence, začít pod hlavou, končit pod nohama – válec se nesmí dotknout země (aktivní práce ležícího cvičence!)

Podobných cviků s tímto náčiním je spousta a jistě si je dovedete vymyslet! V našem článku je jich však uvedeno jenom málo – spíš jako návod, kam všude je možno podkládat uvedené náčiní.

Jarina Žitná

Téma článku převzato z časopisu „Pohyb a my“ z r. 1991, stejně jako obrázky cvičitelky Markové.

Podzimní říkadla

pro cvičení R+D, PD

Podzim

Už je podzim, hnědá hlína
lepí se nám na paty
a z modrého nebe zbylo

jenom Hance na šaty.
Draku, hledej mezi mraky
ještě kousek plátýnka,
ať si může modrou sukni
ušít také maminka.

chůze po kruhu, těžce zvedáme nohy

*zastavíme se, ruce do vzpažení, pohled
nahoru*

*ruce připažit a naznačujeme držení sukně
ruce do vzpažení, pohled nahoru*

*ruce připažit a naznačujeme držení sukně
zatočíme se dokola*

Dráček

Letí, dráček, letí,

za ním kluci, za ním děti!
A všichni se hrnou ven,
křičí jeden po druhém!

*rodič zvedne dítě/ nebo běžíme ve vázaném
kruhu*

*rodič se zatočí dokola s dítětem
děti postavíme a dokola se zatočíme*

Bedla

Stojí, stojí bedla,
ráda by si sedla.

*stoj na jedné noze, ruce nad hlavou jako stříšku
dřep*

A vzala si pletení,
už jí dřevění.

Babí léto

Babí léto poletuje,
zimu nese v ranečku,
sedneme si u kamínek
v křišťálovém domečku.
Budeme tam peří drátí
na bělounké hromádky
a ty budeš vyprávěti,
jaké umíš pohádky.

Až my peří sedereme,
ušíjeme podušku,
aby se ti, milý broučku,
pěkně spalo na lůžku.
Postýlku ti vysteleme
peřinami ze všech stran,
celou zimu spáti budeš
hezky v teple jako pán.

Podzim

Podzim si koupil malovánky,
pastelky a barvičky,
bílou míchá na beránky,
hnědou barví zajíčky.

Stromy někde natřel rudě,

jinde celé ze zlata,
vybarvené listí pouští

z větví rovnou do bláta.

Listopad

Už se vrány slétají,

vítr běží po kraji.
Podzim stříhá žluté listí,
kominíček komín čistí,
brzy bude listopad.
Děti za sklem koukají,

*znázorňujeme rukama pletení s jehliceminoha
vztyk a protřepávání nohou*

*volný pohyb po tělocvičně
naznačíme držení ranečku na zádech
sed
ruce vytvoří stříšku nad hlavou
naznačujeme „draní“ peří
dlaně shrnují hromádky
rodič a dítě se otočí k sobě
pohladí se*

*naznačujeme „draní“ peří
pohybem rukou ukazujeme velkou podušku
děti se sbalí do náruče k rodičům*

*rodič dítě pohladí
ze všech stran
děti zavřou oči*

cvičitel ukazuje dětem paletu barevných papírů

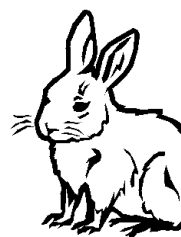
*vybere bílou, děti malují nad hlavou b
vybere hnědou, děti ve dřepu poskakují jako
zajíčci*

*vybere červenou, děti ve stoji vzpaží a rukama
tvoří větve*

*vybere zlatou/světle hnědou
cvičitel pouští barevné papíry na zem a
děti je chytají*

*děti se seběhnou kolem cvičitele, udělají si
z rukou křídla*

*a rozbíhají se po tělocvičně
zastaví se a třesou celým tělem
dlaněmi se pohladí po těle
/nebo s rodičem navzájem
rozhlížíme se do všech stran*

jak se vrány slétají,
kterak padá žluté listí,
kterak stromy vítr čistí,
aby země mohla spát.

Ohníček

Hoř, ohníčku, hoř,

ať neštípe kouř.

Hoř, ohníčku na poli,
upečeme brambory.

Až upečem, hned je sníme,
do popela dáme jiné.

Hoř, ohníčku, hoř,
ať neštípe kouř!

*běžíme ke cvičiteli
pomalu usedáme na zem
zklidníme se a leháme si*

*děti stojí v kruhu, ruce tvoří trychtýř a děti
foukají
promneme si oči
jdeme/běžíme po kruhu*

zastavíme se, „jíme“ brambory

jdeme/běžíme po kruhu opačným směrem

Jabloň

Jablůnka stála maličká

A měla děti – Jablíčka
Jedno se větvičky pustilo
a do trávy se skulilo.
Tráva má měkký klín,
Jabličko spadlo jak
do peřin.

Hruška

Ze stromu až z vršku,
shodil větrík hrušku
do trávy jak na podušku.
Ještě, že tam tráva byla,
jinak bych se uhodila

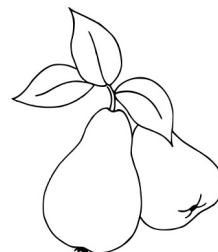
Bouřka

Malé ruce tleskly tlesk,
tlesknou vpředu, tlesknou vzadu,
sebou
stejně rychle jako blesk.
A pak dupne jedna nožka,
jako kdyby přišla bouřka.
Po bouřce pak jistě záhy,
přijde z oblak deštík vlahý.

*děti stojí v kruhu, čelen do středu a drží se za
ruce
zvednou spojené ruce nad hlavu
pustí se, jdou do dřepu
a pomalu usedají na zem/rodiči do klína
rodič dítě pohladí/ PD se pohladí
děti se ukládají k spánku*

*stoj na špičkách, ruce ve vzpažení
naznačujeme vítr
připazíme, postavíme se na celá chodidla
na zemi pohladíme travičku
vztyk a výskok*

*paže skrčené, tleskání do dlaní před sebou
paže napnuté, tleskání do dlaní střídavě před
a za sebou.
poskok, nebo více poskoků, výpon, vzpažit,
pozdolna z výponu do dřepu
stoj, paže do předpažení - napodobit prsty děšť.*

Zase svítí slunko jasně,
bude venku opět krásně.

upažit, dlaně dolů, otáčení na místě

První sníh

Domeček, louka, strom a děti

děti napodobují cvičitele, ten předvede

domeček,....

a vločka sněhu letí, letí,

zatočíme se dokola

a nedoletí, malá je,

zastavíme se

než spadne na zem, roztaje.

pomalů do dřepu, leh na zem

Ivana Lorencová, Sokol Jindřichův Hradec

Nejenom pohybem živ je sokol Ať hodí kamenem

Bohužel se házení kameny v současnosti stává zvykem. Těmi pomyslnými, nicméně tvrdými kameny házejí především lidé, kteří sami nic v životě nedokázali, chybí jim potřebné znalosti a informace a vůbec si nedovedou představit obtížnost rozhodování v mezních životních situacích. Častým cílem nevybíravých, surových a především hloupých útoků je, bohužel, člověk, který si to nezaslouží a který celý život věnoval práci pro republiku. Ze neudělal a nerozhodl se vždycky správně – kdo z nás to o sobě může tvrdit??!

Přes všechny invektivy, je druhý prezident naší republiky *Dr. Edvard Beneš* jednou z velkých osobností českého národa. Je politikem světového jména, který si byl nucen vypít kalich hořkosti až do dna.

Pocházel ze západních Čech, narodil se v Kožlanech 28. května 1884 jako nejmladší z deseti dětí. Studoval na gymnasiu na Vinohradech a na Filosofické fakultě ÚK. Je známo, že v letech 1901 – 1904 hrál vášnivě fotbal za pražskou Slavii, což ho málem stálo vyloučení z dalšího studia. Ve studiu pak pokračoval ve Francii na Sorbonně a Svobodné škole politických nauk, dnes Institut d'études politique de Paris. Studia zakončil na právnické fakultě v Dijonu. Ve Francii se také seznámil se svou budoucí manželkou Hanou Vlčkovou. Doktorská práce předložená ve Francii nebyla v Praze uznána. Titul doktora filosofie pak získal na pražské filosofii jinou prací s názvem „Původ a vývoj moderního politického individualismu“. R. 1912 se habilitoval a stal se docentem na filosofické fakultě.

Za první světové války vstoupil do politiky po boku T. G. Masaryka a Milana Rastislava Štefánika. Stal se členem první odbojové domácí organizace u nás – Mafie. Byl ve spojení s TGM a 1. září 1915 odešel do zahraničí, pracoval pak především v Paříži, kde, mimo jiné, zajišťoval kurýrní službu s domovem. Jeho manželka Hana, která zůstala doma, byla během doby několikrát vězněna. Beneš se v té době věnoval především organizaci politické propagace, v roce 1916 se stal generálním tajemníkem nově vzniklé České národní rady ve Francii. Společně se Štefáníkem má zásluhu na budování československých vojenských jednotek ve Francii, Rusku i Itálii. Velkým vítězstvím bylo uznání Československé národní rady ve Francii jako představitele nového státu.

Po ukončení války a vzniku nového státu se Beneš stal ministrem zahraničí, domů se mohl vrátit až v září 1919. Zastupoval republiku na Pařížské mírové konferenci, kde zajistil nové hranice státu s Německem, Rakouskem a Polskem. Smlouvu s Maďarskem vypracoval mimořádný zplnomocněnec Štefan Osuský. Beneš zatím pomáhal zakládat Společnost národů, v r. 1935 byl jejím předsedou. Politiku státu orientoval na Francii a na tzv. Balkánské státy. Společně s Jugoslavií a Rumunskem vytvořilo Československo tzv. Malou dohodu. V následujících letech byl předsedou vlády, poslancem parlamentu, udržoval čilé styky se zahraničím – v letech 36 a 37 předpokládal politickou a vojenskou krizi a snažil se o posílení armády.

Po abdikaci TGM byl 18. prosince 1935 zvolen druhým prezidentem republiky. Uzavřel spojeneckou smlouvu s Francií a Sovětským svazem. V SSSR tuto smlouvu vítali, ale byla vázána po pomoci Francie.

A pak přišlo září 1938 a události kolem Mnichova a neočekávané zrady našich spojenců. 5. října 1938 abdikoval, 22. října odjel s manželkou po druhé do emigrace do Londýna. Postoj Francie v kritických dnech ho trpce zklamal. V Anglii obnovil kontakty s významnými osobami tehdejšího politického života – H. W. Steed, R. H. B. Lockhard, R. W. Seton Watson (osvědčené známosti z prvního odboje). Ve Velké Británii žil nejdříve jako soukromá osoba, ale už tehdy navazoval konspirativní spojení domů. Veřejnou činnost obnovil po 2. únoru 1939, kdy oba manželé odpluli do New Yorku, kde se Beneš stal hostujícím profesorem na univerzitě v Chicagu a zde také vytvořil první kroky k organizaci nového zahraničního odboje. 18. března 1939 pronesl první veřejný projev, ve kterém varoval, že celý svět je v nebezpečí. Získával kontakty s krajanskými organizacemi a byl tajně přijat Roosweltem, slavnostně otevřel československý pavilon na Světové výstavě. Obecně byl světovou veřejností respektován jako hlava státu.

V červenci 1939 se vrátil do Londýna, kde byla naše vláda v exilu uznána v červenci 1940. Plného uznání se jí dostalo 18. července 1941. Už tenkrát se začaly vést diskuse o dalším vývoji v pohraničí, v červenci 1942 bylo prakticky rozhodnuto. V prosinci 1943 byly uzavřeny spojenecké smlouvy s Velkou Británií a Sovětským svazem, což se v mnoha případech setkalo s negativní kritikou. Beneš se ovšem snažil o podporu SSSR i po válce, ve čtyřicátém pátém roce se vracel domů přes Moskvu a Košice, kde byla jmenována první poválečná vláda, 28. října byl potvrzen jako prezident republiky.

Poválečná situace se však vyvíjela odlišně od našich představ. Strany byly soustředěny v tzv. Národní frontě, komunisté vyhráli volby a Klement Gottwald se stal předsedou vlády. Demokracie v republice se chýlila ke konci. 20. února 1948 dvanáct ministrů podalo demisi, kterou prezident přijal a otevřel tak cestu k nadvládě komunistické strany. Jedinou skupinou, která se otevřeně vyjádřila proti, byli studenti, kteří při svém demonstrativním pochodu na Hrad byli napadeni a zbiti. Strana ovládala armádu, sdělovací prostředky, policii (SNB). 25. února byla demise ministrů oficiálně přijata, (v rozporu s ústavou!), Klement Gottwald byl pověřen sestavením nové vlády.

V té době byl už prezident vážně nemocen, trpěl Ménierovou chorobou a častými migrénami. Postihla ho mozková příhoda a v červenci 47 utrpěl záchvat mrtvice, jeho stav se stále zhoršoval, politická situace ke zlepšení jeho stavu rozhodně nepřispívala. V květnu 1948 odmítl podepsat novou ústavu, která znamenala likvidaci demokratického zřízení. 7. června 1948 abdikoval a jeho nástupcem se stal Klement Gottwald. 3. listopadu 1948 zemřel ve svém domově v Sezimově Ústí.

Na jeden život toho bylo skutečně až moc. Poslední velkou protikomunistickou demonstrací byl průvod členstva na XI. všesokolském sletu. Tam mu ještě sokolové provolávali slávu jako prezidentovi a demonstrativně se otáčeli od tribuny s Gottwaldem a dalšími „papaláši“. V současnosti se stalo skoro módou dehonestovat jeho památku,

kteře bychom si naopak měli vážit. V dubnu 2004 byl schválen zákon: „Edward Beneš zasloužil se o stát!“

V rámci tohoto článku nebylo dost místa věnovat se jeho činnosti publicistické a jeho nepopíratelnému věhlasu na mezinárodním poli. Nemohu si však pomoci, abych se nepodělila o osobní vzpomínku. Před válkou Benešovi jezdívali téměř každou sobotu do své vily v Sezimově Ústí. Nikdy je neprovázela žádná kolona – prostě najednou šel po ulici strážník s bílými rukavicemi, neklamná známka, že se auto s prezidentem a paní Hanou brzy objeví. Lidé vybíhali na ulici, aby ho mohli pozdravit – ne protože museli, ale proto, že mu chtěli projevit vděčnost a lásku.

Druhá vzpomínka je z r. 1945. Náměstí i ulice ve Voticích byly plné lidí. Všichni jsme netrpělivě čekali na prezidenta a paní Hanu, kterou národ miloval. Měli jet prvně po svém návratu ze Sezimova Ústí zpět do Prahy. Konečně – auto se pomalu sunulo přes náměstí, stála jsem na obrubníku kamenné kašny na náměstí. Všechny obličeje kolem mne přímo svítily pohodou a štěstím – konec války a milovaný prezident je opět doma. Na štěstí jsme tenkrát netušili, že pocit svobody a lidského štěstí nebude trvat dlouho! Auto bohužel, pro nedostatek času nezastavilo. Celé hejno dětí nás letělo po silnici za autem, až do Olbramovic, kde už bylo také dávno po vši slávě. Nevím, proč jsem si vzpomněla právě na tyto dvě příhody, možná proto, že postrádají pathos a vyjadřují pouze vztah národa k člověku, který si zasloužil náš obdiv i lásku.

Jarina Žitná

„Zvoní, zvoní zrady zvon, zrady zvon..“

Čí ruce ho rozhoupaly?

Francie sladká, hrdý Albion

A my jsme je milovali!

Znamé verše Františka Halase uvádějí zářijové události v Evropě a Československu z roku 1938 – tedy z doby, kterou můžeme považovat za jedno z nejhorších a nejtragičtějších období naší historie. Tenkrát jsme se přesvědčili, že smlouvy jsou pouze cáry papíru, není – li za nimi přesvědčení a dostatek dobré vůle a odvahy.

Mnichovská dohoda - (pakt, diktát) – aneb „o nás, bez nás!“

Byla uzavřena velmocemi – Německem, Francií, Velkou Británií a donutila malý demokratický stát ve střední Evropě vzdát se podstatné části svého území a v podstatě se stát vazalem nacistického Německa. Byla dojednána 29. září 1938 v Mnichově a podepsána po půlnoci, tedy 30. září, aniž by zástupci Československa byli k jednání připuštěni. Do 10. října jsme měli postoupit tzv. Sudety (pohraniční částí státu) – což bylo součástí Hitlerova plánu na ovládnutí Evropy.

Situace v Evropě se v tomto období značně přiostržovala, světová hospodářská krize zasáhla v našem pohraničí spíš německou menšinu než české obyvatelstvo, což hrálo do ruky činnosti Sudetoněmecké strany Konráda Henleina. Němečtí obyvatelé tzv. Sudet se výrazně orientují na nacistické Německo, v pohraničí se vytváří Sudetendeutsche Heimatsfront, který se projevuje otevřeným odporem proti vládě republiky a souhlasem s nacisty, kteří v r. 1933 převzali moc v Německu. Mají nároky na bývalá německá území, snaží se o expanzi na východ. Další důvody jsou především strategické – zeměpisná poloha a průmysl. Československo je moderním demokratickým státem s moderní armádou, buduje pohraniční pevnosti, snaží se o posílení vztahů s Francií a Sovětským svazem. V Evropě jsou ještě v živé paměti hrůzy první světové války

rozhodně není zájem o další krvavý konflikt. Versailleský systém určil poraženému Německu velmi tvrdé podmínky, tentokrát se velmoci snaží za každou cenu domluvit se s Hitlerem a zachránit mír.

Je pravda, že už v 19. století vzrůstaly nacionální rozpory mezi Čechy y Němci. Českým národním programem byla jednota zemí Koruny české a rovnoprávnost jazyků na území státu. Němci ovšem nechtěli být menšinou a žádali vlastní oddělené území. Po válce byly vztahy menšin řešeny jako vnitrostátní otázky. Bez pohraničního území bychom se bezprostředně stali závislími na Německu - proto bylo území vojensky obsazeno. Na „německém“ území docházelo k násilnostem a demonstracím proti vládě. Hitlerův návrh na smlouvu o neútočení byl zamítnut, 16. května 1935 byl uzavřen pakt o vzájemné pomoci se Sovětským svazem, což bylo v Evropě často chápáno jako vznik bolševického centra ve střední Evropě. Prezident Beneš se za každou cenu bránil izolaci ČSR, věděl, že jakékoliv ústupky by byly nepříznivé pro západní Evropu. 18. února 1937 vznikl Program národnostní politiky, se kterým souhlasily všechny německé strany s výjimkou strany Sudetoněmecké.

V červnu 1937 byl v Německu vypracován plán útoku proti ČSR, měl krycí jméno „Fall Grun“. Hitler byl už tenkrát přesvědčen, že pokud k něčemu dojde, západní mocnosti nechají Československo bez pomoci. Incidentsy v pohraničí se zatím množily, měly Evropu přesvědčit o nespokojenosti německé menšiny a špatném chování čs. vlády – tak 17. října 1937 byl vyprovokován incident v Teplicích, německý dav napadl a zranil tři policisty, což K. H. Frank zneužil jako napadení poslance. Požadavky henleinovců se neustále stupňovaly, „anšlus“ Rakouska změnil teritoriální status quo vytvořený versailleskou smlouvou. Došlo k němu bez souhlasu Spojených národů, západní mocnosti sice protestovaly, ale pouze formálně.

V březnu 1938 navštívil Henlein Hitlera v Berlíně, kde byl podrobněji rozpracován plán útoku proti Československu, požadavky Sudetáků byly nespelnitelné. V dubnu 38 byla vyhlášena všeobecná mobilizace, která upevnila čs. moc v pohraničí. Znepokojení západních mocností vzrůstalo a tlak na ČSR se zvětšoval. 24. dubna 1938 vyhlásil Henlein na sjezdu Sudetoněmecké strany tzv. Karlovarský program a ve volbách v květnu téhož roku 90% německého obyvatelstva tuto stranu volilo.

30. května 1938 byly v Berlíně vypracovány podrobné válečné směrnice k útoku na Československo, v Československu byl vládou schválen „národní statut“, což představovalo značné ústupky, ale na doporučení Adolfa Hitlera Sudetskoněmecká strana tento statut odmítla. 30. srpna také přijela do Prahy mise v čele s lordem Runcimanem, která měla spory urovnat. Veškeré kompromisy však byly odmítnuty a 7. září byl vyprovokován incident v Moravské Ostravě, což poskytlo vítanou záminku k zamítnutí jednání. Prezident Beneš pronesl 10. září projev určený nejen obyvatelstvu republiky, ale k celému světu. Projev byl přeložen do 13 jazyků. Následující dny probíhaly horečné porady v Paříži i Londýně, v podstatě se čekalo na Hitlerův projev na závěr sjezdu NSDAP. 12. září proběhlo opět vyprovokované sudetoněmecké povstání, které však bylo rázně potlačeno armádou za dva dny. Vedoucí činitelé povstání uprchli do Německa. V několika okresech bylo následně vyhlášeno stanné právo. Nepokoje ovšem pokračovaly, např. 4 četníci byli zabiti při přepadení četnické stanice v Habartově. SpD byla 16. září zakázána a bylo zahájeno trestní řízení proti K. H. Frankovi. 17. září vznikl Sudetoněmecký Freikorps - množí se přepady celnic, četnických stanic, dochází k ostrým ozbrojeným střetům. Ministerský předseda Hodža pronesl zásadní projev, kde podal podrobný přehled úsilí o zachování míru. 19. září Anglie a Francie navrhla, aby Československo odstoupilo Německu ty části pohraničí, kde žije 50 % Němců. 20. září zasílá vláda SSSR telegram, ve které oznamuje, že je připravena pomoci Československu, ovšem odvolává se na souhlas Francie. 21. září

Francie a Anglie na ultimativní požadavky přistoupila. Obyvatelstvo ČSR ovšem nesouhlasí, na demonstracích je požadováno svolání parlamentu a skutečná obrana státu. Ve Společnosti národů Livínov kritizuje neúnosný nátlak na vládu republiky. 22. září následuje generální stávka a pád Hodžovy vlády, vedení se ujímá vláda generála Syrového. 22. – 23. září pokračuje jednání Hitler – Chamberlain, je obsazen Šluknovský výběžek, který je však následující den získán zpět. Tentýž den ve 22,15 je vyhlášena mobilizace.

Jednání „bez nás“ pokračují a 27. září je vydáno ultimatum – do 14,00 je nutno ho přijmout, jinak anšlus ČSR. Chamberlain veřejně odmítá angažovat se ve prospěch Československa – proč by měla kvůli malému vzdálenému státu Velká Británie riskovat válku?!!

29. září byla zahájena jednání v Mnichově. Hitler tam otevřeně řekl Mussolinimu:

„Současnou ČSR je nutno zlikvidovat, protože má dispozici 40 divizí a svazuje mi ruce vůči Francii!“ 30. září velmoci dohodu podepsaly a její konečné znění předali vyslanci Mastnému. Prezident Beneš se o všem dověděl v podstatě až z radia. Odpoledne zasedala vláda a bez dalšího jednání ji přijala. Generál Krejčí podepsal vydání území a jeho obsazení Německem. 4. října rezignuje vláda generála Syrového, pátého abdikuje prezident. Následuje zábor Sudet, čeští obyvatelé jsou nuceni se vystěhovat do vnitrozemí a v podstatě opustit veškerý svůj majetek, pokud zůstanou, je to ještě horší. První německé oddíly vpadly na naše území 1. října, následující den Poláci obsadili Těšínsko, do 10. října bylo obsazeno všechno. 20. října bylo území předáno do správy novému říšskému protektoru, kterým byl K. H. Frank.

Novým prezidentem republiky byl zvolen právník JUDr. Emil Hácha. Po ztrátě pohraničního území nastalo pronásledování antifašistů a Židů, ztratili jsme pohraniční pevnosti – celkem Československo ztratilo 41 098 km čtverečních plochy a 4 879 000 obyvatel.

Lidé se dnes často pohoršují nad tím, že jsme mnichovský diktát přijali. V případě odmítnutí by však bylo Československo označeno jako původce a příčina války. Proti tomu se asi nedalo dost dobře bojovat.

První, kdo Mnichovskou dohodu porušil, byl sám Hitler, který se zaručil za nedotknutelnost zbylého území státu. 15. března 1939 však byl zbytek státu obsazen a zřízen Protektorát Čechy a Morava a Slovenská republika. Porušení mezinárodního práva bylo nesporné, protože souhlas byl vynucen pod hrozbou války.

Národní soud v r. 1946 dohodu vyhlásil za neplatnou, Německo ji přece nikdy nechtělo dodržet. Společnost národů měla zasáhnout hned v září 1939, ale ta se k akci rozhodla teprve po německém útoku na Polsko. Zneplatnění dohody velmocemi trvalo dlouho, rozhodující obrat v jejich postoji nastal po atentátu na Heydricha.

V každém případě je Mnichov varováním do budoucnosti – jsou totiž určité meze, za které se nedá ustupovat a ani touha zabránit válce není k tomu důvodem.

Dobře to vyjádřil Winston Churchill, který od počátku s vynucenou dohodou nesouhlasil. „Anglie měla na vybranou mezi válkou a hanbou, zvolila hanbu a bude mít válku!“

Jarina Žitná

Neznámý autor:

„Pomluvy vymýšlejí závistivci, šíří je blbci a věří jim idioti!“

Kaleidoskop – srpen

4. srpna 1306 – Olomouc

Dnešního dne, krátce po polednách, naši zemi stihla krutá rána – již druhá v krátké době. Král Václav III. byl úkladně zavražděn! Nestihl se tak ani dožít sedmnáctého roku svého života a druhého roku vlády. Stalo se tak v Olomouci, na terase domu děkana Budislava. Král byl zákeřně třikrát bodnut dýkou do srdce, když odpočíval na lůžku. Bohužel mu již nebylo pomoci, a na místě skončil. Čí byla ruka královraha není zatím úplně jisté. Svědkové tvrdí, že z komnat vyběhl muž, snad jakýsi Durynek, řečený Konrád z Botenštejna. V ruce prý držel zkrvavený nůž a něco křičel. Strážé okamžitě zakročily, a Durynka na místě zabily. Není tak možné vyzvěděti od něj, na čí popud jednal. Je také možné, že vyděšený pán z Botenštejna našel mladého krále mrtvého spolu s nožem, a zděšen vyběhl upozornit strážé, načež došlo k nepochopení. V děkanském domě nyní panuje pochopitelný povyk, rozhořčení a zármutek, a tak je zřejmě brzy na vynášení soudů. Ať už byl důvod k hroznému činu jakýkoliv, zármutek je o to větší, že je tomu jen něco málo přes rok, kdy souchotinám podlehl král Václav II., otec zavražděného krále. Mladý král tak panoval velmi krátce. Václav III. po sobě zanechal vdovu Violu Těšínskou, se kterou ovšem nestihli zplodit potomka a dát tak zemi následníka trůnu. Tímto smutným dnem tak končí rod Přemyslovců v čele Českého království.

Václav III.

Socha Václava III. v Olomouci

Vražda šestnáctiletého Václava III., kterým vymřela legitimní větev Přemyslovců, zůstává nevyřešena do dnešních dní.

Článek i foto převzat z wikipedie (Týdeníky 4. 8. 2012)

Národní katastrofa – požár Národního divadla

Otevřením Národního divadla 11. června 1881 Smetanovou Libuší se splnil sen národa. Konečně jsme měli svoje divadlo, postavené přispěním veřejnosti, šlechty, institucí. Slavnostní otevření se konalo za přítomnosti korunního prince Rudolfa, protože však ještě nebylo všechno tak, jak bylo projektováno a zbývaly nějaké „dodělavky“, hrálo se na jeho jevišti ještě dvanáctkrát.

Pak přišel tragický 12. spen, ve kterém se pýcha národa změnila v požářiště. Požár zničil měděnou kopuli, Ženíškovu oponu, jeviště – železná opona, ochrana před šířením eventuelního požáru, se totiž nedala stáhnout, protože pod ní stálo lešení pro štukatéry. Otázka, proč a jak k požáru došlo, není ani dnes jasně vysvětlena. Jako důvod byla od počátku uváděna neopatrnost klempířů pracujících na střeše na připojení hromosvodu. Podle tehdejší verze instalatéri používali dřevěné uhlí v kamínkách, kolem půl páté odpoledne byli hotovi, vysypali uhlíky do žlabu a zalili vodou. Zřejmě to nestačilo, rozžhavlala se měď žlabu a od ní chytilo bednění střechy. Této verzi však odporuje fakt, že kolem páté se dostavil silný liják a okapem musela odtékat voda.

Při hašení došlo k celé řadě nedostatků, které způsobily katastrofální rozsah požáru. Hlášení o požáru podal jako první hasič na obchůzce budovy, ale zároveň také strážník z Poštovské ulice – byl však zaznamenán pouze požár, ale ne jeho místo. Bylo otevřeno kropící zařízení nad jevištěm a zároveň všechny hydranty, což znamenalo pokles tlaku a zařízení přestalo fungovat. V nádrži na Karlově (odkud byla budova zásobována) den před požárem prasklo potrubí a v důsledku toho v ní klesla hladina vody, pražští hasiči byli ten den na pohřbu svého kolegy, takže původně přijelo pouze 12 mužů, jedna stříkačka a jedna voznice. Další požární sbory přijížděly postupně. Kromě toho hasičská technika byla nedostatečná a zdaleka nemohla stačit na požár těchto rozměrů. Železná opona se dala stáhnout pouze částečně, takže se požár rozšířil do hlediště, zničil Ženíškovu oponu, strop a lustr divadla. Zachoval se vestibul, foyer, loggie a některé místnosti. Podařilo se také zachránit celou řadu uměleckých děl z prostor divadla.

Vzhledem k tomu, že k požáru došlo v době národnostních třenic mezi Čechy a Němci (tyto třenice vyvrcholily dva a půl měsíce před požárem!) není asi divu, že zároveň vzniklo podezření na úmyslné založení požáru. To však nebylo nikdy dokázáno a oficiálně byli viníky označeni dva němečtí dělníci Jenische a Ziniberge, kteří v údajnou dobu na střeše pracovali.

Po sto letech se k případu vrátil známý spisovatel faktu Miroslav Ivanov. Měl k dispozici daleko modernější techniku. Expertiza byla provedena ve Výzkumném a zkušebním leteckém ústavu, kde bylo možno tehdejší podmínky dokonale simulovat. Podle

provedené expertizy od uhlíků budova vzplanout nemohla. Ke stejnému závěru došlo i při simulačním pokusu v technickém ústavu požární ochrany Z těchto důvodů a po shromáždění někdy špatně uvěřitelných nedostatků při hašení požáru, se zvýšila pravděpodobnost úmyslného založení požáru, což však nikdy nebylo prokázáno – chybějí důkazy a usvědčení případných žhářů.

Nicméně je tato možnost – po zamítnutí vzniku požáru od neuhašeného ohně na střeše – minimálně velmi zajímavá a do jisté míry dokresluje i tehdejší politickou situaci.

Miroslav Ivanov vydal svou knihu v r. 1981, další dotisk v r. 1983 a 2000. Pravdu se už asi nikdy nedovíme, ale kniha je zajímavá po všech stránkách a čte se jako detektivka. Docela určitě je k vypůjčení v kterékoliv městské knihovně.

„Dvanáctý srpen roku jedenaosmdesátého – požár Národního divadla! Bylo to v pátek, v nejčernější pátek našeho novodobého života národního. K nám na venkov došla zpráva o tom teprve v sobotu o polednách, a podnes vidím svého otce, jak hlavu ve dlaních seděl zdrcen u stolu, a maminka jak v koutku plakala,“ vzpomínal český básník, dramatik, překladatel, libretista a divadelní režisér Jaroslav Kvapil.

Nikola Šuhaj loupežník

Legenda – podkarpatský národní hrdina – zbojník - podle jiných zločinec, který se nepodřizoval ničemu a nikomu a po několik let ovládal oblast kolem Koločavy. Do širokého povědomí vstoupil po vydání stejnojmenného románu Ivana Olbrachta r. 1933.

Narodil se 3. dubna 1898 a od mládí s ním byly potíže.

Pral se, kradl a r. 1917 musel narukovat na vojnu – k 85. uherskému pluku. Včas však zběhl a na frontu se vůbec nedostal. Společně s dalšími zběhy se skrýval v jeskyních kolem Koločavy, na konci války prožil vášnivý román s Eržíkou Dračovou, oženil se s ní a asi rok a půl vedl spořádaný život. Narodila se jim dcera Anna. Na tehdejší Podkarpatské Rusi, dnešní Zakarpatské Ukrajině se střídaly různé režimy, ale nevycházeli se žádným. Od r. 1920 opět porušuje zákon

Nepatřil k legendárním zbojníkům, kteří se snažili brát bohatým a rozdávat chudým. Kradl a loupil

kdekoliv a kdykoliv, byl zatčen, ale utekl z vězení a dostal se na svobodu. Mezi lidmi chodil málo, vytvářel zbojnické tlupy, které ovládaly kraj, nejvěrnějším spolupracovníkem mu byl jeho mladší bratr Jura. Řádění zbojnických tlup v kraji vyžadovalo razantní zákrok. Na jeho hlavu byla vypsána vysoká odměna 3000 korun (za to se dalo koupit malé hospodářství!) a na jeho dopadení bylo využito mnoho prostředků. Byly povolány posily, zvětšeny vojenské posádky, zaveden vojenský telefon. Nakonec se ukázalo, že peníze jsou silnější než pocity přátelství a loajality. Společně s bratrem Jurou byl bývalými přáteli vylákán do lesa, tam oba opili a nakonec je umlátili sekerou. Teprve pak zavolali strážní oddíl.

Nikolova láska Eržíka se provdala za souseda, zemřela r. 1989 a byla pochována v Koločavě, dnes je možno na místním hřbitově navštívit společný hrob Nikolovy, Jury, Eržíky a dcery Anny. Reprodukovaný obrázek zřejmě zobrazuje původní Nikolův hrob

na polonině Žalopka. Zemřel 16. srpna 1921, bylo mu 23 let.

Koločava leží na dnešní Západní Ukrajině, na hranici Siněvirského NP, v samém středu někdejší Podkarpatské Rusi.

Olbrachtův román patří mezi vybraná díla české literatury, byl několikrát zfilmován, naposledy s vynikajícím Petrem Čepkem v titulní roli.

Petřínská rozhledna

Je 65,5 m vysoká, stojí na vrchu Petříně ve výšce 324m. Základy má 11m hluboko, má dvě vyhlídkové plošiny a celkově váží 175 tun. Byla postavena podle chlouby Paříže Eiffelovy věže z r. 1889, kdy se konala v Paříži Světová výstava.

V Praze se připravovala na r. 1891 Zemská jubilejní výstava a hlavní město potřebovalo vhodnou dominantu – Eiffelovka byla vhodným příkladem. Bylo založeno Družstvo pro výstavbu petřínské rozhledny a pražský magistrát poskytl vhodný pozemek. Návrh zhotovil jeden z iniciátorů stavby Vratislav Pasovský, konstrukce je dílem ing. Fr. Prášila a ing. Julia Součka z Českomoravských strojírén.

Stavba byla zahájena v březnu 1891 a dokončena 20. srpna 1891, kdy byla slavnostně otevřena.

5. července 1938 vznikl na vrcholu věže požár, ale i přes velmi špatný přístup k ohni, byl uhašen asi za 30 minut. Příčinou byl zřejmě elektrický zkrat ve výtahové šachtě. Opravy pokračovaly rychle, v polovině srpna 38 byly dokončeny a rozhledna znovu zpřístupněna.

1. května 1953 byl na vrchol rozhledny umístěn televizní vysílač, zrušen výtah a šachta použita pro elektrické spoje. V šedesátých letech přibýly další antény pro televizi i rozhlas a v září 1979 byla pro špatný technický stav rozhledna uzavřena. Znovu otevřena byla až v květnu 1991 při příležitosti Všeobecné československé výstavy (sté výročí Zemské jubilejní výstavy). O rok později končí na Petříně televize a v r. 98 začíná další rekonstrukce – slavnostní otevření se konalo 24. března 2002. Místo televizní šachty byl instalován výtah pro šest osob a dvoje schodiště (299 schodů)

Od ledna 2013 rozhlednu spravuje Museum hlavního města Prahy.

V době konání posledních dvou všesokolských sletů byl Petřín a rozhledna cílem sokolských lampionových průvodů.

Jeden z velkých – Jan Neruda

Básník, prozaik novinář dramatik, literární a divadelní kritik – jeho dílo patří k pokladům naší národní literatury. Narodil se do chudých poměrů v Domě U tří slunců v Ostruhové ulici. Málo je známo, že jeho matka sloužila u známého geologa Joachyma Barranda, který se stal Nerudovým protektorem.

Mládí prožil v Ostruhové ulici, od r. 1883 až do smrti bydlel v ulici Vladislavově. Po maturitě a gymnasiu neuspěl ve studiu práv, potíže měl i na filosofii. Stal se učitelem češtiny a němčiny, ale byl především novinářem a vůdcem generace, která se na jaře 1858 přihlásila k odkazu K. H. Máchy – odtud májovci. Patřila do ní i jména dalších významných spisovatelů - Hejduka, Světlé, Hálek a Baráka. Podařilo se mu poznat i zahraničí, cestoval a zveřejňoval záznamy z Německa, Francie, Maďarska, Itálie a Řecka.

Osobní život neměl příliš šťastný, všechny jeho lásky skončily špatně. Asi nejvážnější byl v podstatě vztah ke Karolině Světlé, která ho podporovala v jeho snahách – tomu ovšem zabránil Karolinin manžel Petr Mužák, který je jejich korespondenci rázně zatrhl.

Ve starším věku žil v hmotné nouzi a trpěl různými chorobami. R. 1888 si zlomil česku a od té doby prakticky nevycházel. Zemřel 22. srpna 1891 (narodil se 9. července 1834). Pohřben byl na Vyšehradě.

Novinářská a kritická činnost byla nezanedbatelná, psal do předních časopisů té doby, především do těch s demokratickou orientací. Vydal několik svazků půvabných fejetonů z domova i ze zahraničí, z jeho prozaického díla jsou asi nejznámější Malostranské povídky, ale snad ještě známější je jeho tvorba básnická, se kterou se setkáváme často i dnes. Vyjmenovat všechny skvosty, které vznikly z jeho pera není v rámci tohoto článku možné. Tak jenom náhodně: „Romance štedrovečerní“, „Balada pašijová“, „Balada česká“, „Balada o Palečkovi“, „Romance o Karlu IV.“, „Balada o duši K. H. Borovského“, „Zpěvy páteční“, „Prosté motivy“, „Písně kosmické“, atd.

Alois Jirásek a historický román

Pocházel ze starého selského rodu, z velmi početné rodiny (8 dětí). Narodil se v Hronově 3. srpna 1851 a zemřel v Praze 12. března 1930.

Byl prozaikem, dramatikem, historikem a politikem – generace čtenářů mu vděčí za poznání historie našeho státu a jeho obyvatel. Vyučoval dějepis na gymnasiu v Litomyšli a později v Praze. Celý život byl zastáncem samostatnosti českého a slovenského národa, což je možno rozpoznat pod textem jeho románů i povídek – a samozřejmě i v jeho činnosti politické.

Usilovně se věnoval pedagogické práci – jako kantor, spisovatel, novinář i politik. Pravidelně se stýkal s výkvětem české kultury – Alešem, Sládkem, Vrchlickým, Thomayerem, Winterem, Raisem, z mladé generace Macharem, Kvapilem, Nejedlým.

Stejně jako jeho rodiče i on byl otcem velké rodiny a až do své smrti bydlel v dnešní Reslově ulici. (Na domě je deska!) Od 3. července 1890 byl členem České akademie věd a od r. 1901 členem Královské české společnosti nauk. Často a hodně cestoval, chtěl především znát místa, o kterých psal ve svých románech.

Stál u zrodu tzv. Manifestu českých spisovatelů – oficiální název „Čeští spisovatelé českému národu“ – který zveřejnil staročeský deník „Národ“ 17. května 1917. Ostatní deníky, včetně venkovských, následovaly. Vlastním autorem textu prohlášení byl tehdejší ředitel Národního divadla Jaroslav Kvapil. Manifest podepsalo více než 200 spisovatelů, novinářů, vědců i výtvarníků. Byl adresován Říšské radě a byla to otevřená výzva k porušení loajality, podpoře národních práv, v případě neúspěchu jednání navrhol i odstoupení poslanců z Říšské rady. Podobné požadavky předložili Říšské radě i zástupci Slovinska, Chorvatska a Srbska – následkem toho bylo jednání Říšské rady dne 30. května 1917 více než bouřlivé. Němečtí poslanci se právem obávali o svá práva v českých zemích.

V roce 1909 Jirásek odešel do penze a pak už se věnoval pouze literární a politické činnosti. S Izidorem Zahradníkem se dne 29. října 1918 zúčastnil vyhlášení samostatného státu, v prosinci vítal T. G. Masaryka při jeho triumfálním návratu domů. 2. dubna 1911 byl jmenován čestným doktorem filosofie. Stejně jako další pokrokoví občané, i Alois Jirásek vystoupil v září 1921 z římsko – katolické církve a až do své smrti zůstal „bez vyznání“, což mu, samozřejmě nikdy nebylo odpuštěno. Byl několikrát navržen na Nobelovu cenu, byl nositelem Čs. revoluční medaile a řádů bulharských a jugoslávských.

Zemřel 12. března 1930 a jeho pohřeb se stal obrovskou národní manifestací i přes nepřízeň církve – nesměly zvonit zvony. Pohřbu se však zúčastnil i prezident republiky,

celá generalita, rektori univerzit, umělci i cizí diplomaté. Smuteční shromáždění se konala v různých městech ve všech koutech republiky.

Dnes se k Jiráskovu odkazu přistupuje trochu vlažně. Především mládež se špatně smiřuje s určitou rozvláčností jeho vyprávění. Začtete – li se však hlouběji, nemůžete zůstat lhostejní k etosu jeho postav, ať už jsou zasazeny do jakéhokoliv prostředí nebo doby. Ty postavy jsou živé a vyžadují a přitahují pozornost čtenáře.

Tato krátká vzpomínka na velkého člověka nemůže zahrnout soupis jeho díla, tak snad jen to nejznámější a nejdůležitější z literatury.

Filosofská historie, Temno, Psohlavci, kronika U nás, Skaláci, Bratrstvo, Husitský král, Mezi proudy, Na dvoře vévodském, Proti všem, Staré pověsti české, F. L. Věk, Povídky, atd. Na programu našich divadel se často setkáte s pohádkovou Lucernou, selským dramatem Vojnarka a především s husitskou trilogií (zfilmovanou s vynikajícím Zdeňkem Štěpánkem!) Jan Hus, Jan Žižka a Jan Roháč z Dubé.

Dílo Aloise Jiráska napomáhá vytvářet historické povědomí našeho národa.

Září

Julius Johannes Ludovicus von Payer

Rodák z Teplic – Šanova, kde se v domě U Jitřenky v ulici U hadích lázní 2. září 1841 narodil v rodině pensionovaného důstojníka. Ten zemřel dřív, než mladý Julius dokončil svá studia v Krakově, Terezíně a ve Vídni a byl jmenován poručíkem 2. třídy.

Byl přidělen do Verony a v Itálii strávil několik let. Začal se věnovat horolezectví a kartografii. Kreslil vynikající mapy a za své kartografické práce získal místo ve Vojenském zemském ústavu ve Vídni. Na svém kontě měl více než 100 výstupů, z toho 43 prvovýstupů.

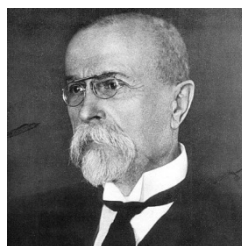
Druhou význačnou kapitolu jeho života tvoří účast na výzkumech polárních krajů. Mapoval v oblasti Gronska, r. 1871 podnikl společně s Karlem Weyprechtem (na obrázku!!) cestu s plachetnicí Isbjorn na Špicberky. Dostali se až na 78 stupeň severní šířky. Byl oceněn Řádem italské koruny a hned v roce 1872 oba badatelé podnikli další cestu na sever, tentokrát podstatně lépe dotovanou a finančně zabezpečenou. Cílem výpravy z r. 1872 – 74 bylo najít cestu ze Severního moře, přes moře Barentsovo do Beringova průlivu. To se sice nepodařilo, ale výprava objevila nové souostroví, které nazvala Zemí Františka Josefa a shromáždila patřičný materiál pro zmapování. Výsledky výpravy však byly zpochybňovány, Payer se vzdal vojenské služby, odešel do

ústraní, oženil se a věnoval se psaní knih o polárních expedicích. V říjnu 1876 byl povýšen do šlechtického stavu.

Další životní etapou byl odchod do Frankfurtu nad Mohanem a studium malířství v Mnichově. Vydal obrazový cyklus o arktických expedicích a své dílo vystavoval ve velkých evropských městech. Od 80. let žil v Paříži, měl dvě děti, rozvedl se a neznámou infekcí přišel o oko. Na další výzkumné výpravy už nesehnal dostatek peněz, r. 1899 odešel do penze. Často pobýval na Bledu, kde ho r. 1912 ranila mozková mrtvice, zemřel však až v r. 1915.

Jeho pamětní desku najdete v Teplicích, v knihovnách bývá k dispozici české vydání knihy „V ledovém zajetí“ a jeden z ostrovů v Zemi Františka Josefa nese jeho jméno.

Nezapomenutelná data

21. srpna 1968 – okupace republiky sovětskou armádou

29. srpna 1944 – zahájení Slovenského národního povstání

12. září 1822 – narodil se Jindřich Fugner, zakladatel Sokola - (+ 15. XI. 1865)

14. září 1886 – narodil se Jan Masaryk, syn TGM, min. zahraničí - (+ 10. III. 1948)

14. září 1937 - zemřel Prezident Osvoboditel T. G. Masaryk - (narodil se 7. III. 1850).

17. září 1832 – narodil se Dr. Miroslav Tyrš, tvůrce sokolstva – (+ 8. VIII. 1884)

Josef Scheiner – pokračovatel v díle

Zasloužil se o sjednocení sokolského hnutí a roku 1906 se stal prvním starostou České obce sokolské.

Narodil se 21. září 1861 a zemřel na zástavu srdce 11. ledna 1932. Povoláním byl právník, byl aktivní v sokolském hnutí. R. 1887 se stal redaktorem časopisu Sokol, jako starosta ČOS se staral i o rozšíření sokolského hnutí v zahraničí. Roku 1908 založil Svaz slovanského sokolstva.

Za války spolupracoval s Mafií a je známo, že ze sokolské pokladny pomáhal zajistit Masarykovu emigraci a činnost. Po válce se věnoval organizaci budoucí armády, od prosince 1918 do června 1919 zastával úřad generálního inspektora ozbrojených sil. Byl také poslancem Národního shromáždění.

Zanechal po sobě velmi rozsáhlou odbornou literaturu, byl vynikajícím stylistou a řečníkem, osobou se značnou vážností a politickým kreditem.

Před vánočními svátky r. 1931 dostal zápal plic, ze kterého se těžce vzpamatoval a začátkem ledna 1932 zemřel na zástavu srdce.

Pohřbu se zúčastnilo nejen sokolstvo, ale i představitelé veřejného života, zahraniční sokolové a hosté a především prezident republiky T. G. Masaryk.

Josef Scheiner byl první z dlouhé řady významných osobností, které se během let vystřídal na postu starosty České, později Československé obce sokolské.

Svatý Václav – patron země české

Narodil se zřejmě r. 907, jako datum úmrtí se uvádí rok 929 nebo 935, kdy byl zavražděn ve Staré Boleslavi. V poslední době se historikové přiklánějí k roku 935. K jeho životu se váže mnoho známých legend – nejstarší z nich je Crescenta fide christiana, pak první Staroslověnská legenda, později legenda Kristianova. Fakta o Václavovi i jeho době a osobách, které ho obklopovaly, vycházejí z historických údajů, archeologických nálezů a výzkumů ostatků Přemyslovců.

Byl synem Vratislava (zemřel předčasně, když byl Václav ještě chlapec) a Drahomíry, po smrti otce ho však vychovávala jeho babička, kněžna Ludmila.

Václav byl vzdělaný člověk, věnoval se studiu latinského žaltáře a později i slovanské liturgie. Celý život byl pod vlivem babičky Ludmily, ta ho utvrzovala ve víře, kterou se snažil přenášet na další občany, což se ovšem hrubě nelíbilo jeho matce Drahomíře. Jako člověk byl spíš mírný, osobně velmi statečný, odvážný, laskavý, zbožný, pečoval prý o chudé a nemocné – a stavěl kostely.

Je známo, že jeho matka a babička byly v podstatě politické rivalky, zatím co Drahomíra se soustavně přikláněla k politice orientované na Bavorsko a Sasko, Ludmila spíš inklinovala k sousedním slovanským státům. Dlouhodobý spor skončil zavražděním Ludmily. Václav měl ovšem tendenci pokračovat jejím směrem, to ho vedlo do určité politické izolace, sporům s mocným sousedem Jindřichem Ptáčníkem, což skončilo v r. 929 vojenskou výpravou do Čech, kde Jindřich zvítězil, krále „vzal v poddanství“ a donutil ho platit poplatky. Ať to bylo jakkoliv, Jindřich pokládal Václava za partnera, což dokázal finančním příspěvkem na výstavbu nového kostela sv. Víta, který měl stát na již dříve významném místě.

O politice Václava a jeho bratra Boleslava (později velmi úspěšného vládce) se vedou v kruzích historiků stálé spory – faktem je, že Václav uvázal zemi v poddanství a zavázal se platit pravidelné poplatky. Obecně známých 120 volů a 500 hřiven stříbra však není doloženo.

Právě toto poddanství a finanční závazky dala možnost i k politickému (novodobému) zneužití v době druhé světové války a Protektorátu – tato fakta měla dokázat národu a světu, že už v době sv. Václava jsme se dobrovolně podrobovali německé nadvládě.

Přes to všechno, sv. Václav se stal jakýmsi symbolem české země a její svobody a samostatnosti. Dokazuje to nádherná Myslbekova plastika vznešeného knížete na koni s kopím v ruce, nejrůznější výtvarná zpodobnění – snad nejstarší je v tzv. Kodexu vyšehradském, zobrazení na mincích a platidlech.

V rámci Svatováclavského Milenia byl péčí prvního prezidenta republiky T. G. Masaryka a arcibiskupa Kordáče konečně dostavěn chrám, který Václav r. 929 založil.

Jarina Žitná (literatura Wikipedie, různé encyklopedie)

Konfucius:

„Myšlení bez učení je prázdné, učení bez myšlení je nebezpečné!“

Perikles:

„Vězte, že štěstí spočívá ve svobodě a svoboda v odvaze!“

Robertsová:

„Chceš – li přesvědčit ostatní, musíš mít velký mozek i srdce!“

Národní parky a ChKO

Třeboňsko

Dnes se spolu vypravíme na samý jih Čech, do CHKO Třeboňsko. Mnohým z vás se určitě vybaví nádherná harmonická krajina, v níž je dost místa pro lidi i pro přírodu, v níž se hluboké lesy zrcadlí v hladinách rybníků, krajina rovinná a přesto velice různorodá a zajímavá, krajina vyhledávaná turisty opěšalými, ale v poslední době hlavně cyklisty, krajina poskytující dokonalý odpočinek od výtoky civilizace. Přesto, že je tato krajina tak bohatá na přírodní hodnoty, je to krajina kulturní, kultivovaná po staletí lidskou činností.

Na začátku to ale byl močálovitý kraj s nevyzpytatelnými bažinami, který dlouho odolával snahám dávných obyvatel o jeho osídlení. Prvním narušením intimity tohoto kouta byla Vitorazská stezka, vedoucí tudy údajně „od nepaměti“, mnohde jen po houpajících se hatích a tudíž hodně nebezpečná. V polovině 12. století při ní vznikl dvorec Vítkův Luh, který získal Vítek z Prčic, a z něhož časem vznikla obchodní osada Třeboň. Je skoro až symbolické, že už tehdy se začaly příběhy nové osady a později města Třeboně a historické krajiny Třeboňska k sobě vázat a v dalších staletích navzájem dokonale proplétat.

Proměnu pánevní bažinaté krajiny zahájili Rožmberkové po roce 1366, kdy se stali pány tohoto kraje. Tehdy bylo v celé oblasti pouze několik rybníků, z nichž nejstarší doložený je Bošilecký (1355) a dva menší (Opatovický kolem 1367), jejichž založení se připisuje Ješkovi z Kosovy Hory. Zlatá éra rybníkářství začala na přelomu 15. a 16. stol. za Petra IV. z Rožmberka a hlavně jeho geniálního rybníkáře Štěpánka Netolického. Ten dokázal navrhnout a vybudovat dlouhý a vodnatý náhon, odpojující se od Lužnice nad Majdalenou, který tehdy nazval Strúha. Za Schwarzenbergů, okolo roku 1621, Strúze začali říkat Zlatá stoka, neboť si již tehdy plně uvědomili její obrovský vliv na rozvoj celého kraje. Na Strúhu Štěpánek postupně „navěsil“ celou soustavu rybníků. Některé zároveň budoval – např. Káňov, pojmenovaný podle racků, jimž se zde říkávalo káňata, Velký Tisý, pojmenovaný podle jím zaplaveného tísového háje nebo Horusický s hrází dlouhou 700 m, pod níž se vrací Zlatá stoka zpět do Lužnice. Další starší rybníky se svojí Strúhou pouze propojil (Bošilecký, Záblatský nebo Ponědražský), ale mnohé malé ještě před připojením podstatně zvětšil. Zlatá stoka je dílo opravdu geniální. Na délce 48 km je v ploché krajině výškový rozdíl pouhých 31 m, to znamená minimální sklon. A přesto stále teče a protéká podle potřeby všemi rybníky. Na několika místech musely být pro Strúhu vybudovány malé „akvadukty“, které převádějí vodu Strúhy přes jiné vodní toky. A toto vše bylo vytvořeno před více než 500 lety s minimálními technickými prostředky!

Na dílo Štěpánka Netolického navázali další jihočeští rybníkáři, zejména Mikuláš Ruthard z Malešova za Krajířů z Krajku (údolní Staňkovský rybník, nejhlubší a nejobjemnější v Čechách, rybník Hejtman a další na samé hranici s Rakouskem) a Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan. Ten mnoho rybníků rozšířil (např. Opatovický, Záblatský, Dvořiště, Naděje, Skutek) a další zbudoval (Např. Spolský, Potěšil, Švanrcenberk nebo Svět, kvůli němuž nechal zbourat část Třeboně). Po šest let pak Krčín budoval náš největší rybník Rožmberk, nacházející se přímo na řece Lužnici. Současně s jeho výstavbou vytvořil Novou řeku, převádějící povodňové průtoky Lužnice do Nežárky a chráníci tak Třeboň a rybník Rožmberk před velkou vodou. Jakub Krčín byl všestranný, nevěnoval se jen rybníkům, ale stavěl i vrchnostenské pivovary, zemědělské dvory a ovčiny, panské mlýny či sklářské hutě.

Přestože v 19. století docházelo k rušení mnoha rybníků ve snaze proměnit je v pole, dala zdejší krajina jasně najevo, že na rybničním dně pšenice neporooste. Ba právě naopak – stovky rybníků (a je jich tu prý 460) se staly nedílnou součástí této krajiny, příroda je přijala za své a obdařila je vodními a bahenními rostlinami, všemožným vodním hmyzem, obojživelníky, rybami a hejny vodních ptáků. Svérázný ekosystém představují hráze rybníků, kde lidskému umu, úsilí,

práci a naději přišla na pomoc i příroda prostřednictvím kořenů dnes již staletých dubů.

A do takto vymodelované přírody dokázal člověk zakomponovat spoustu nádherných staveb – ať už to byla honosná sídla (Jemčina, Stráž nad Nežárkou, Chlum u Třeboně, Kardašova Řečice), malebné vesničky s uzavřenými jihočeskými statky a většinou s rybníčkem na velké návsi, stavebně různorodé kostely (např. Chlum u Třeboně, Stráž n/Než, Suchdol n/L, Bošilec, Drahov, Rapšach, Lutová, Cep a hlavně Třeboň), spousta kaplí a kapliček (téměř v každé vsi) a mnoho křížů a božích muk v lukách i v polích.

CHKO Třeboňsko je rozlehlé chráněné území na ploše 700 km², založené v roce 1979 za účelem „ochrany kulturní krajiny významně poznamenané člověkem“. Je to území sahající od Veselí nad Lužnicí a Kardašovy Řečice na severu, k hranici s Rakouskem na jihu, ze západu je ohraničena silnicí Šalmanovice – Domanín – Dunajovice a z východu běží po státní hranici až ke Staňkovskému rybníku a přes Stráž nad Nežárkou ke Kardašově Řečici. Je to území turisticky velmi atraktivní a velice vyhledávané, jemuž „vévodí“ lázeňské město a kulturní i turistické centrum Třeboň. Město, jehož významné historické památky určitě stojí za návštěvu (zámek, kostel sv. Jiljí, Dům Štěpánka Netolického, lázně Aurora a Bertiny lázně, renesanční domy na náměstí, vyhlídková věž na radnici, Schwarzenberská hrobka, projížďka parníčkem po rybníku Svět atd.). Je to plochá krajina, která se dá do daleka přehlédnout třeba z Dunajovické hory s nadmořskou výškou necelých 500 m, převyšující okolní krajinu o pouhých 50 m. Je to krajina, která musí uchvátit každého návštěvníka, která každému dokáže nabídnout spoustu přírodních i historických zajímavostí a v níž se i v plné sezóně dají najít tajuplná tichá zákoutí. A v neposlední řadě je to krajina, kde se vaří pivo v jednom z nejstarších pivovarů na světě. Třeboňský pivovar založili někdy před rokem 1379 podnikaví augustiniánské řeholníci. Dnes jej najdeme mezi Svinenskou a Novohradskou branou a určitě nejlépe chutná zdejší pivo Regent, nazvané podle Jakuba Krčína, jenž byl regentem obrovského rožmberského dominia, na terase za pivovarem po delší procházce nebo vyjíždě po hrázích zdejších rybníků.

Zuzka Sekalová, Sokol Milevsko

Zprávy ze žup a jednot

XVI. Světová Gymnaestráda v rakouském Dornbirnu očima lomnických sokolů

To že se lomničtí sokolové pravidelně účastní všesokolských sletů není pro pozorné obyvatele našeho městečka novinkou. V letošním roce se lomničtí cvičenci ale poprvé zúčastnili celosvětové akce Gymnaestráda, která se uskutečnila již po šestnácté, a to v rakouském městečku na hranici třech států, Dornbirn. Pro lomnické sokoly a celou župu Krkonošskou-Pecháckovu se jednalo o historicky první účast na této jedinečné akci.

A co si pod pojmem Gymnaestráda představit? Bez nadsázky je to akce silně připomínající olympijské hry s rozdílem, že na Gymnaestrádě nejde o medaile. Gymnaestráda je svátkem, obrovskou přehlídkou sportovních vystoupení napříč gymnastickými disciplínami. Na své si zde přijdou milovníci nářad'ové gymnastiky, aerobních cvičení, pódiových vystoupení, akrobatických show i hromadných skladeb. Tomu všemu nechybí slavnostní zahajovací a závěrečný ceremoniál, hromada doprovodných akcí a vystoupení pro místní obyvatele, kteří se coby dobrovolníci ochotně starají o účastníky ubytované v městečkách kolem hlavního dějiště Gymnaestrády – měst Dornbirn a Bregenz. Celou akci pořádá FIG – Mezinárodní gymnastická federace - a účastní se 25 000 sportovců a organizátorů ze 66 zemí světa.

Organizaci výpravy České republiky měla na starosti Česká gymnastická federace, výprava se skládala ze zástupců ČASPV, ČOS a ČGF. Samotní sokolové měli nejpočetnější zastoupení, ve třech skladbách jich vystupovalo téměř 500. Lomnických sokolů vyrazilo celkem 9, vystupovali třikrát při předvedení hromadné česko-slovenské skladby SPOLU, lomničtí muži navíc ještě při prvním večeru v Rakousku věnovanému obyvatelům hostitelského města se silovou gymnastikou. Ani lomnické ženy nezůstaly pozadu, za stejným účelem si oprášily úryvek ze skladby Siluety z loňského sletu.

Bezesporu největším zážitkem pro všechny sokoly ale bylo provedení skladby na závěrečném ceremoniálu. Na něj jsou vybrány jen ty nejlepší skladby a ČOS se této pocty dostalo poprvé od doby, kdy se gymnaestrád účastní. Je nepopsatelným zážitkem cvičit na Vejvodovu polku „Škoda lásky“, strhnout 16 000 diváků v tleskání a z tribun slyšet tuto legendární píseň zpívat v několika jazycích. A odcházet z plochy stadionu s českou vlajkou při potlesku diváků z 66 států světa ve stoje, to je ta pravá národní hrdost. Předsednictvo FIG po ukončení ceremoniálu vyslovalo uznání a obdiv právě skladbě SPOLU, kterou označili za jednu z nejzdařilejších v rámci celé akce. Ocenili nápaditou choreografii skladby, precizní provedení, umění autorů skloubit cvičení mužů a žen, dorostenců a seniorů, cvičenců dvou států. Podobné propojení je i jednou z myšlenek celé gymnaestrády. Je dobře, že se České obci sokolské dostalo takového uznání.

Nejen lomničtí sokolové, ale snad všichni účastníci zažili týden naplněný pozitivními úsměvy, radostí, hrdostí, zpěvem písní, sbíráním inspirace do další práce v oblasti všeobecné gymnastiky. Všichni zde také navázali nová přátelství, která, věřím, vydrží minimálně do další gymnaestrády. Ani lomničtí nezůstávali pozadu, vybaveni reproduktory zpívali, tančili a cvičili, kde se jen dalo.

A o tom, jestli bude naše město zastoupeno i na té další gymnaestrádě, nyní myslím není pochyb.

Gymnaestrádě v Dorbnirnu NAZDAR!

XVII. Gymnaestrádě v Amsterdamu ZDAR!

Petr Sádek, náčelník T. J. Lomnice n. Pop. a župy Krkonošské – Pecháčkovy

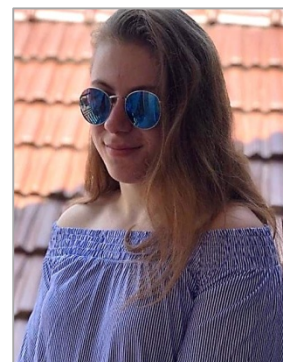
Vynikající úspěchy Markéty Prušenovské na evropských pohárech v judu

Vynikající judistka a dorostenecká reprezentantka z oddílu T.J. Sokol Uherský Brod Markéta Prusenovská je čerstvou Mistryní České republiky v kategorii žen. Po dlouhých 35 letech, kdy titul vybojoval Miroslav Thoř, se tak do Brodu vrátil titul v kategorii dospělých. Markéta ale skvěle zvládla i turnaje v rámci Evropského poháru. Soustředění v Japonsku Markéta Prušenovská se zúčastnila téměř dvacetidenního soustředění v Japonsku – kolébce světového juda. S tréninkovou skupinou JK Olomouc, kde v současné době trénuje, navštívila nejdříve střední školu Toin Gakuen v Jokohamě, která patří dlouhodobě mezi nejsilnější v celé zemi. Z této školy vyšlo několik olympioniků a medailistů z mistrovství světa. Silná dívčí skupina, k níž se připojila i úřadující ženská mistryně světa v Markétině kategorii do 52 kg Uta Abe, trénovala v neskutečném nasazení a ukázala naší výpravě, jak skutečně trénuje světová střední špička. Během tréninků si všechny české závodnice sáhly opravdu na dno a soustředění pro ně bylo velkým přínosem. Jednotlivé tréninky trvaly tři až čtyři hodiny a probíhaly ve vysokém tempu a to dvakrát denně. Kromě obrovských tréninkových zkušeností měly všechny evropské účastnice možnost poznat i novou kulturu a také vidět turisticky zajímavá místa.

Pro Markétu bylo soustředění neopakovatelnou zkušeností jak po sportovní, tak i po lidské stránce. Nabyté dovednosti se bude snažit zúročit na evropských pohárech v dorostenecké kategorii, protože jejím cílem je kvalifikovat se na Mistrovství Evropy dorostu a také Evropskou olympiádu mládeže v Azerbajdžánu.

Markéta se pak velmi úspěšně zúčastňovala celé řady vrcholových soutěží (Tula, Mistrovství ČR – vyhrála titul, Kluž, evropský pohár v Bialsko – Biale, Český pohár v Novém Bydžově.)

Na základě úspěšně vybojovaných bodů a umístění na jednotlivých evropských pohárech si Markéta Prušenovská vybojovala účast na Mistrovství Evropy dorostu a reprezentovat ve Varšavě na MED

nejen Českou republiku, ale také celé uherskobrodské judo. Markétce gratulujeme ke všem předvedeným výkonům a vybojovaným výsledkům, děkujeme za vynikající reprezentaci T. J. Sokol a města Uherského Brodu. Zde bych chtěl poděkovat oddílu TJ Sokol Uherský Brod, městu Uherský Brod a Zlínskému kraji za finanční podporu závodnice Markéty Prušenovské na soustředění v Japonsku a finanční podporu na jednotlivých turnajích a tréninkových kempch, protože bez jejich pomoci by nebylo možné náročnou přípravu zvládnout.

Mirek Novotný, Sokol Uherský Brod (zkráceno)

Důležité právy do žup a jednot

8. říjen – pamětní den sokolstva

Republika má 13 pamětních dnů, kdy bychom měli vzpomínat na významné události, které poznamenaly vývoj naší republiky a život lidí v ní. Patří mezi ně např. znovu 17. listopad jako Mezinárodní den studentstva a při příležitosti sta let trvání našeho novodobého státu byl uznán i 8. říjen, jako Pamětní den sokolstva. Poslanecká novela byla schválena senátem České republiky – během 150 let své existence se Sokol podílel na vytváření české národní identity a jeho pomoc při vytváření samostatného státu nebyla zanedbatelná. Naopak!

Cituji text návrhu V. Klause k novele zákona:

„Dobrý den, dámy a pánové. Děkuji za zařazení tohoto bodu. Jak jsem slíbil, nebudu řečnit dlouho. Můj návrh je velice krátký a zavádí jako významný den, Památný den sokolstva, 8. říjen. Krátce odůvodním.

Myslím, že Sokol se přímo podílel na formování české národní identity a spoluvytvářel samostatný československý stát a poté český stát. Proto v době sto let oslav založení státu mi přišlo velice vhodné tento návrh podat, ačkoliv jsem jinak velice skeptický k většímu a většímu počtu významných dnů. Jak řekl Tomáš Garrigue Masaryk: bez Sokola by nebylo legií, bez legií by nebylo republiky. Sokol také na rozdíl od některých jiných organizací myslím sdružuje a sdružoval lidi naprosto napříč politickým spektrem od komunistů po pravici a tak dále, a tak dále, přestože některé jiné politické strany si pak zakládaly třeba vlastní tělovýchovné organizace.

A nyní krátce odůvodnění, proč 8. října. „Sokolové byli vždycky nositeli demokratických a humanitních principů, a proto byli vždycky velkým trnem v oku všech totalitních ideologií. Nacistická moc proto jeden z prvních tvrdých útoků zahájila proti České obci sokolské, která byla rozpuštěna, 900 předních činovníků zatčeno, odvezeno do koncentračních táborů, celkem bylo zavražděno nebo přímo popraveno přes tři tisíce sokolů včetně žen a dorostenek. Proto je 8. říjen dnem v naší historii významným a já ho navrhuji jako významný den, Památný den sokolstva“.

Tolik tedy text návrhu V. Klause ml., který byl schválen parlamentem i senátem a letos tedy budeme Památný den 8. října prvně slavit jako oficiální datum uvedené mezi památnými dny republiky.

Jak již bylo uvedeno, Sokol svými ideály byl vždy trnem v oku všem existujícím totalitním režimům, které v něm právem viděly nebezpečného nepřítele. Po nástupu R. Heydricha do funkce režim přitvrdil a v noci ze 7. na 8. říjen gestapo zatkl sokolské představitele ať už ústředí nebo i žup a jednot – byli následně mučeni, popravováni,

odvezení do koncentračních táborů, věznění. V ten den byl Sokol jako organizace úředně zrušen a jeho majetek zabaven.

To všechno se stalo. My teď stojíme před možností dokázat veřejnosti, že si těchto faktů vážíme, chceme být pokračovateli v práci všech těch, kteří sokolské ideály vyznávali – ať už přežili, nebo se svobody nedočkali.

Takže – co pro to udělat! Tentokrát už to není pouze vnitřní sokolský svátek – je nutno zapojit a informovat veřejnost – a udělat to inteligentně a dostatečně moderně! Nemůžeme se dovolit neslané a nemastné projevy na veřejnosti, nepřipravená nebo nedostatečně připravená veřejná vystoupení – musíme dokázat, že stejně jako tělocvičnou a sportovní akci jsme schopni připravit i akce společenské, přednášky, výstavy – to vše s patřičnou „noblesou“ (promiňte, jiný výraz mne nenapadá!!)

Myslím a věřím tomu, že naše jednoty a župy jsou dostatečně zodpovědné – a nápadité – aby to zvládly – na to asi nepotřebují moje připomínky.

Přes to několik poznámek:

- na žádné sokolovně, případně hřišti by neměla chybět státní a sokolská vlajka
- je třeba dojednat, aby sokolská vlajka vlála celý den i na radnicích a případně dalších budovách, dopravních prostředcích (tramvaje, autobusy)
- rozmístění banerů a různých poutačů na atraktivních místech
- připravit atraktivní program i pro veřejnost
  - veřejná vystoupení, akademie, besídky, srazy členů Sokola
  - sokolské výstavy
  - přednášky
  - instalace tzv. „Kamenů zmizelých“ (Stolpersteine), doprovázené krátkou promluvou
  - návštěvy škol a promluvy s dětmi
  - příprava velkých motivovaných her pro děti
  - zapojení místního tisku (historie a současnost, proč 8. říjen)
  - spolupráce s místní televizí nebo krajovým vysíláním rozhlasu
  - uspořádání sokolských setkání, dálkových pochodů především „Večerů sokolských světél“ a to nejen pro mládež, ale i pro dospělé
  - zapojení kulturních souborů jednot nebo žup

V každém případě je potřeba se soustředit na dva základní problémy:

- působit na sokolské uvědomění našich členů a dětí (patřičná atmosféra)
- ukázat veřejnosti, že tu Sokol stále je, pracuje a má co rozdávat!

Úkolů je tedy před námi více než dost a jejich přípravu nelze odkládat (na př.získání různých povolení nebo výroba „Kamenů“ bude určitě trvat nějakou dobu!)

Využijme tedy příležitosti a dokažme sami sobě i naší veřejnosti, že „Památný den sokolstva“ není zbytečností ani relikvií, ale součástí demokratického a humanistického programu sokolstva.

Hodně zdaru!

Jarina Žitná

„Ve vážných konfliktech života není neutrality!“

(Karel Čapek)

Kameny zmizelých – Stolpersteine

Jsou dlažební kostky s mosazným povrchem a vyrytým jménem a základními údaji bojovníka, který nepřežil. Bývají zasazeny do dlažby chodníků před domy, kde tito lidé žili. Jedná se vždy o oběti nacismu, účastníky odboje, o židy, cikány – patří sem i velké množství sokolů, kteří položili svůj život za vlast.

Myšlenka Kamenů zmizelých vznikla r. 1991 v Německu a rozšířila se v celé Evropě. Kameny tak mapují stopy těch, kteří nepřežili a – nemylme se - mnohá z těchto jmen dnešní mladé generaci mnoho neříkají.

Text na těchto kamenech je jednotný. Vždy začínají slovy „Zde žil...a pak je uvedeno jméno a základní životopisné údaje. Kameny je nutno předem připravit, jsou vytvořené z betonu – velikost 10 x 10 x 10 cm, horní stranu tvoří mosazná destička s nápisem. Jeden kámen je věnován vždy jednomu člověku.

Předpokládané náklady na výrobu jsou kolem 2500 Kč, pak je nutno získat povolení uložit kámen do dlažby na předem vybrané místo a zajistit jeho odborné uložení.

Na dobrou přípravu důstojné akce budete potřebovat trochu času – je nutno dohledat potřebné informace - datum narození, úmrtí, zatčení, deportace (kdy a kam!), koncentrační tábor, poprava atd. Tyto údaje budou jistě zaznamenány a budou tvořit většinu krátkého projevu při aktu ukládání, případně s nimi bude veřejnost seznámena i místním tiskem. Připomínám, že tyto Kameny jsou určeny výhradně obětem nacistické totality.

Podrobné informace na <https://ismu.com/sokol-brno/doks/metodika-kameny-zmizelych>

Pro zajímavost! V roce 2014 se tato myšlenka ujala i v Rusku a posloužila jako inspirace ke vzpomínkám na neméně strašné oběti sovětského totalitního režimu. Má podobná pravidla, ale nápis na kameni zní „Poslední adresa...“

U nás výrobu i instalaci zajišťuje Ústav pro studium totalitních režimů.

Večery sokolských světél

V mnoha sokolských jednotách se pořádají už několik let, ale letos prvně jsou součástí plánu akcí vzdělavatelského sboru, což je předpoklad, aby se na našich vodách plujících světélek objevilo podstatně víc. Není to akce nějak náročná na čas a na organizaci, ale je velmi působivá a my potřebujeme působit na naše děti i dospělé, vytvářet atmosféru, která vede k přemýšlení, vzpomínkám a zároveň plánům do budoucna.

Původní nápad vznikl z náhodné vzpomínky na největší a nejpočetněji obsazený sraz žactva v přírodě ještě v době ZRTV. V údolí říčky Mohelky, na lukách kolem Letařovic se tehdy sešlo 501 dětí a 80 dospělých z okresu Liberec (čísla jsem si nevymyslela!) – už nikdy nebyla účast větší. Kam jste šlápli, tam nebylo dítě, ale celý chumel dětí – když jsme stavěli stany, byla čerstvě pokosená louka úplně mokrá - před odjezdem ji pokrývalo perfektně usušené seno!

Srazem končila dlouhotrvající hra – když z táborového ohně zbyly pouze doutnající uhlíky, byl čas na pouštění lodiček po Mohelce. Nemělo to žádnou motivaci a reakce dětí byla šokující. Čekala jsem křik, pobíhání, strkání, nepořádek – ale bylo ticho, děti šeptaly, postávaly nebo posedávaly na březích říčky, některé běžely podél vody a sledovaly svoje světýlko. Nad vodu se linula zář vytvářející neuvěřitelný světelný tunel. Noční autobus do Letařovic zastavil a cestující i se šoférem se vyhrnuli a šli zjistit, co se to vlastně děje. Ani oni nepovykovali, v údolí vládla zvláštní atmosféra – trvala tak dlouho, dokud se poslední lodička nepotopila nebo nezmizela za zákrutem řeky.

Neuvěřitelný klid a ticho trvalo, i když děti bez dalšího povelu zvolna mizely ve stanech a zavládl nerušený noční klid.

Když jsem pak přemýšlela o vhodné „vzdělávací akci“ pro děti a vůbec mládež, došlo mi, že tichá romantika plovoucích světýlek by mohla být cestičkou, která vytvoří cestu k dětským srdcím. Ze zkušenosti celoživotní kantorky a cvičitelky dobře vím, že děti špatně snášejí dlouhé promluvy, nedovedou udržet delší dobu pozornost – atmosféra se ztrácí a děti začnou „zlobit“! Dokážou však pozitivně reagovat na krátké a hlavně výstižné slovo doprovázené neobvyklým visuelním vjemem – a tím světlo plujících svíček rozhodně je.

Před několika lety jsem v Souzvučích zveřejnila návrh této akce i s případnými připomínkami. I když se mi nikdy nepodařilo zjistit, kolik jednot tuto akci pořádalo, přece jenom jsem dostala celou řadu oznámení, fotografií a postřehů. Naši cvičitelé si dokázali poradit téměř se vším – všude totiž nemají vhodnou „běhutou“ vodu v dosahu svých možností – a tak jsem viděla fotografie lodiček plujících na rybnících a dokonce i v městských kašnách. Tam, kde chybí i tyto možnosti, vytvářely děti ze světýlek cestičky, cvičitelé připravovali motivované hry, osvětlovali sokolské památníčky a pamětní desky. Heslem bylo – za každou duši, která svým životem zaplatila naši svobodu, jedno světýlko. Symbol!

V letošním roce prvně oslavíme Den sokolstva 8. říjen oficiálně. Jistě hledíme především do budoucnosti, ale to jedno světýlko, neznámá umučená duše, by mělo svítit v našich myslích a srdcích. A tak se velmi přimlouvám za uspořádání této akce – je vhodná stejně pro děti jako pro dospělé.

Přiznám se, že mám jeden velký sen – aby se pražské jednoty domluvily, společně navštívily oba památníky v Tyršově domě a uspořádaly večer sokolských světel společně na Čertovce. Představuji si ten světelný most lidské vzájemnosti, lásky a dobré vůle.

Jarina Žitná

Závěrečné slovo

O zapomínání...

Lidská paměť bývá děravá a tak často zapomínáme na ty, kteří si to nezasloužili a nezaslouží. Byli to lidé jako my dnes, ale svou prací, nadšením a schopnostmi do značné míry určovali další cestu organizací, společností a třeba i národů. Přinesli svůj vklad do života společnosti a více nebo méně ovlivňovali i naše životy. Divíte se tomuto úvodu?

Já jsem se divila, když jsem sháněla ročník narození předního činitele Sokola a jeho náčelníka v prvních letech po obnově organizace – bratra Jiřího Žižky. Zнала jsem datum – narodil se totiž 21. srpna a často si z tohoto data utahoval. Nebyla jsem si však jista ročníkem (1923, 1924 ??) – ptala jsem se na ČOS a dostala jsem fantastickou odpověď: „A kdo to byl?“

Tak tohle bylo na mne trochu moc!

Jiří Žižka se narodil 21. srpna 1922 a navždy nás opustil 6. prosince 2011. Svým způsobem byl kontroverzní osobností – mnozí mu nemohli odpustit vedoucí funkci v ČSTV, situaci ještě zhoršoval dobový snímek, kde byl zvěčněn na tribuně v těsné blízkosti Antonína Himla. To bylo něco nepředstavitelného a nepochopitelného především pro členy Sokola v zahraničí – nikdy mu nemohli odpustit. Vůbec nebrali na vědomí, že Jiří byl jedním z největších odborníků u nás a profesorem na Fakultě Tělesné

výchovy v Praze. Přitížilo mu také jeho nepříliš šťastné vystoupení na ustavujícím sjezdu obnovené ČOS v lednu 1990.

I přes to všechno – Jiří byl sokol tělem a duší a svou činností to celá léta dokazoval! Pamatuji se, že se táta vrátil z druhé spartakiády, cvičil totiž léta v Sokole Liberec I. pozdější Lokomotivě a se skupinou mužů se vystoupení na Strahově zúčastnil. Neodjížděl příliš rád, ale vrátil se spokojený – vyprávěl, jak Jiří hřímal na nastoupené muže: „Pamatujte, kde stojíte!“

V r. 1991 končil svou funkci v náčelnictvu ČOS br. Janoušek – a nebyla vhodná náhrada. Jiří se kandidatury odmítal – právě pro „svou pověst“ – zúčastnit. Seděli jsme na náčelnictvu, diskuze nebyla nejpříjemnější. Najednou jsem zaslechla, jak si pro sebe povzdechl: „Každý by chtěl být náčelníkem po Tyršovi...“ A bylo to vyřízeno! Uhodili jsme na něj – a ve volbách byl naprosto jednoznačně zvolen.

Bylo to v době, kdy jsme začínali s činností, poměry byly někdy i dost problematické, potřebovali jsme člověka se zkušenostmi – a tady Jiří neměl konkurenci. Příprava sletu nebyla jednoduchá, najednou se hromadná cvičení začala odsuzovat jako dril a znásilňování lidí – takže cvičenců v nácvičku bylo méně, než jsme čekali. S pokračující přípravou sletu rostla naše nervozita. Skladby byly připraveny, upravovány pro stále se měnící počty cvičenců, byl připraven i doprovodný program, zabezpečeny finance – cvičenci se nemohli dočkat. Jako autorka velkých skladeb jsem měla zkušenost s jejich nácvikem a vedením, ale zodpovědnost náčelnice za vedení sletu mi podlamovala kolena. Rozhodně jsem nebyla sama! Poslední den před vlastním začátkem pro mne Jirka přišel na můstek a posadil mne do auta. Nevěděla jsem, co se bude dít – a dostala jsem školu. Objeli jsme všechna důležitá stanoviště, na kterých závisel celý průběh sletu. Šatnáře, nástupáře, vytyčovatele, hudební režii, obsazení všech bran – všude nás vítala nervozita a obavy – v sázce bylo příliš mnoho! Když jsme pokračovali k dalšímu stanovišti, opouštěli jsme skupiny nadšených, usmívajících se lidí – všechny nejistoty byly pryč, najednou nikdo nepochyboval o úspěchu! „Tajemstvím úspěchu je vnukat důvěru!“ napsal kdysi Axel Munthe. Tohle Jiří dovedl perfektně. Nebál se ani ostřejšího slova nebo nepříznivé kritiky. Dokázal se vyjádřit, aniž by někoho urazil, člověk měl vždy dojem, že si dělá trochu legraci i sám ze sebe, snad proto se to snášelo dobře. Tahle cesta kolem Strahova a setkání se cvičenci, kteří věřili v úspěch, poznamenala celou mou další praxi - a to jsem zapomněla poznamenat, že během cesty se Jiřímu ještě podařilo přirazit mi ruku do dvířek auta.

V každém případě byl bratr Žižka nejzkušenějším činovníkem té doby. Byl autorem celé řady velkých hromadných skladeb, teoretických příruček, kantorem a cvičitelem – člověkem, který (přes všechny invektivy) byl naprosto respektován hnutím, uznávaným odborníkem a praktikem, který neměl konkurenci. Dovedl si získat spolupracovníky, cvičitelské sbory byly aktivní a plnily samostatně své úkoly. Zanechal hlubokou brázdou v dějinách československé a české tělovýchovy, dokázal si získat respekt u cvičenců i činovníků, a když se mám vyjádřit já osobně jako člověk, který měl tu čest a příležitost určitou dobu pracovat po jeho boku – prostě jsem ho měla ráda a vážila si ho – a určitě jsem nebyla sama.

Snad proto se mne otázka: “Kdo to byl?” nesmírně dotkla. Lidí, jako byl bratr Žižka, jsme nikdy neměli mnoho – proto na ně nemůžeme a nesmíme zapomínat!

Jarina Žitná

